

”Liisat Ihmemaassa” –

Diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä

Pro gradu - tutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteen laitos
Kevät 2009
Maarit Holm

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteen laitos

HOLM, MAARIT: ”LIISAT IHMEMAASSA” – Diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä

Pro gradu – tutkielma, 62 s.

Aikuiskasvatustiede

Toukokuu 2009

Tutkielmani ”Liisat Ihmemaassa” – Diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä, on laadullinen tutkimus, jossa tutkimuskohteena ovat suureen suosioon nousseet käsityöblogit. Tutkimuksellinen mielenkiintoni kohdistuu internetissä rakentuviin neuleblogeihin ja niiden tarjoamaan mahdollisuuteen toimia yhteisen tiedon rakentamisen kontekstina informaalisissa oppimisympäristössä. Halusin tutkimusaineistoni kautta selvittää, voidaanko neuleblogaajien alati kasvavaa joukkoa pitää käytäntöyhteisönä. Tutkimus on rajattu neuleblogeihin, joiden kautta tarkastellaan internet – aikakauden tarjoamia mahdollisuuksia jakaa ja luoda uutta tietoa ja oppia formaalin koulujärjestelmän ulkopuolella. Työni viitekehystenä toimii teoria käytäntöyhteisöjen toiminnasta, jaetun asiantuntijuuden ja hiljaisen tiedon muodostamasta kokonaisuudesta sekä käsityön merkityssisältöjen rakenteesta.

Lähestyn tutkimuskysymyksiäni sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta, ja käytän tutkimusmetodinä tähän teoriaperinteeseen pohjautuvaa diskurssianalyysia. Aineistona olen käyttänyt internettiin tuotettua, neuleblogien muodostamaa, valmista tekstimassaa. Analyysia varten aineisto on rajattu tietyin ehdoin. Analyysissa huomioni on kiinnittynyt neuleblogeissa tuotetun tekstin sisältämien merkityssisältöjen eli tulkintarepertuaarien tunnistamiseen. Aineiston pohjalta olen nostanut esiin kolme erilaista puheen tuottamisen tapaa eli repertuaaria; puhe perheestä, puhe käsityöstä ja puhe tunteista. Näiden kolmen eri repertuaarin kautta lähestyn käytäntöyhteisö – käsitettä käsityöllisen valmistusprosessin mahdollistajana.

Tutkielmani loppupäätelmä on, että neuleblogit muodostavat virtuaalisen käytäntöyhteisön. Neuleblogit käytäntöyhteisönä toimivat vastavuoroisen toiminnan ja oppimisen tilana ja siten tukevat käsityöharrastajia heidän käsityöntuottamisen prosesseissa. Käytäntöyhteisö antaa myös luontaiset olosuhteet tiedon olemassaololle. Uuden tiedon luomisen prosessin vaiheet toteutuivat neuleblogien muodostamassa käytäntöyhteisössä.

Tutkimuksellinen mielenkiinto kohdistuu tieto- ja viestintätekniikan tarjoamiin uusiin verkottumisen ja oppimisen mahdollisuuksiin formaalin koulutuksen ulkopuolella. Viime vuosina on alettu keskustella yhä enemmän formaalin koulutuksen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen merkityksestä sekä sen tunnustamisesta. Tämä tutkielma on yksi keino paikantaa verkossa olevia käytäntöyhteisöjä, joilla on myös arkioppimisen ulottuvuus.

Avainsanat: käytäntöyhteisö, neuleblogi, informaalioppiminen/ arkioppiminen

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	4
2. TIEDONJAKAMISEN MAHDOLLISUUDET KÄYTÄNTÖYHTEISÖSSÄ.....	7
2.1 Käytäntöyhteisö	7
2.2 Käytäntöyhteisön osatekijöitä	8
2.3 Miten yhteisöön osallistuminen tukee oppimista – oppimisen käytäntöyhteisöt	11
2.4 Uuden tiedon luominen	13
2.5 Oppimisen kontekstuaalisuus	15
2.6 Verkko – opetuksen piirteitä	17
2.6.1 Verkko – opetuksen suunnittelusta ja arvioinnista	18
3. KÄSITYÖN MERKITYS	23
3.1 Käsiyötaito	24
3.2 Käsiyötaidon edellyttämiä kykyjä ja persoonallisuuden piirteitä.....	25
3.3 Käsiyöllisen suunnittelun ja valmistuksen teoreettinen malli	26
4. TUTKIMUKSEN METODOLOGISET VALINNAT	29
4.1 Sosiaalinen konstruktionismi tutkimuksen taustalla	30
4.2 Diskurssianalyysi menetelmänä	32
4.4 Tutkimuksen tulkinnan vaikeudesta	34
4.5 Puheen kulku ja repertuaarien hallinta	35
5. NEULEBLOGIT KÄYTÄNTÖYHTEISÖNÄ	36
5.1 Aineisto	36
5.1.1 Lyhyt katsaus blogien tekniisiin ominaisuuksiin	37
5.1.2 Tutkimuksen eettisyydestä	39
5.2 Analyysiprosessi	40
5.3 ” Puhe” neuleblogeissa	41
5.3.1 Puhe perheestä	42
5.3.2 Puhe käsityöstä	44
5.3.3 Puhe tunteista	50
6. JOHTOPÄÄTÖKSET eli Mitä tästä opimme?	53
6.1 Neuleblogit käsityöntuottamisen käytäntöyhteisönä	54
7. LOPPUSANAT	58
LÄHTEET	60

1. JOHDANTO

”Etsiessä weblogeissa ja nettipäiväkirjoissa yleisesti käytettyjä diskursseja, törmää kysymyksiin kenelle niitä kirjoitetaan ja miten ne yrittävät vaikuttaa. Yhtäältä kirjoittaja kirjoittaa itselleen, jäsentääkseen omia ajatuksiaan ja kerätääkseen talteen löytöjään. Toisaalta blogeja ja nettipäiväkirjoja kirjoitetaan yleisölle. Subjetiivisen kirjoittajan rooli saa tässä uuden ulottuvuuden: tekstin seuraukset eivät kohdistu pelkästään kollektiivisiin merkityssysteemeihin, vaan myös kirjoittajaan itseän. Kirjoittaja muokkaa— tiedostamattomasti tai ei—sekä minäkuvaansa että muiden kuvaa kirjoittajasta. Vanha viisaus netistä osuvasti kuuluukin: ”Internetissä kukaan ei tiedä, että olet koira.”

- kirjoittaja tuntematon -

Oppiminen on elämyksellistä ja tilanteisiin sidottua toimintaa, jota tapahtuu koulussa, mutta myös työelämässä, perheen parissa, harrastuksissa sekä yleensäkin ihmisten arjessa. Viime vuosina on alettu keskustella yhä enemmän formaalin koulutuksen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen merkityksestä sekä sen tunnustamisesta. (Nyyssölä 2002, 9.) Tämä oppimisen muoto voidaan jakaa kahteen osaan: *non – formaaliin* eli epäviralliseen oppimiseen sekä *informaaliin* eli arkioppimiseen. Epävirallinen oppiminen on järjestelmällistä ja ohjattua ja siitä voi saada todistuksen, mutta se ei kuulu virallisen koulutusjärjestelmän piiriin. Arkioppiminen on perheen, työn tai harrastusten parissa eli ihmisten arjessa tapahtuvaa oppimista. Se on yleensä sattumanvaraista tai tahatonta, eikä siitä saa todistusta.

Tutkijoiden piirissä koulutuksen ulkopuolella tapahtuva oppiminen ei ole uusi asia. Esimerkiksi John Dewey korosti tekemällä oppimisen merkitystä jo vuosisadan alkupuolella. ”Informaalin oppimisen” termi on mainittu ensimmäisen kerran vuonna 1950 ja 1970 – luvulla Ivan Illich ja Paul Goodman esittivät vaatimuksia kouluttomasta yhteiskunnasta. (Nyyssölä 2002, 10.) 1990 – luvulta lähtien muualla kuin koulussa opitun tunnustaminen on kytketty kiinteästi elinikäisen oppimisen strategiaan. OECD ja Euroopan unioni ovat myös korostaneet elinikäisen oppimisen koulutuspoliittista merkitystä. Euroopan unioni korostaa myös informaalin ja non – formaalin koulutuksen merkitystä ja on lanseerannut elinikäisen

oppimisen rinnalle termin ”elämänlaajuinen oppiminen” (lifewide learning). Elämänlaajuisen oppimisen ajatus kantaa merkityksen oppimisesta perheissä, vapaa-ajalla, osallistumisessa sekä päivittäisessä työelämässä. (Nyyssölä 2002, 11.)

Ihmiset ovat aina oppineet asioita ominpäin, toisiltaan ja työtä tekemällä. Tutkimuksellisen mielenkiinnon kohdistuminen koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista kohtaan on kasvanut. Koulun ulkopuolella opitun merkitystä on lisännyt myös jälkimodernille ajalle tyypillinen individualismi ja monimuotoisuus (Nyyssölä 2002). Näihin rakenteisiin on vaikea enää istuttaa tiettyyn tilaan ja aikaan kahlittua ja organisoitua oppimista. Epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen tunnustamisella haetaan uusia mahdollisuuksia erityisesti aikuisten kouluttamisessa.

Verkostopohjaiseen tiedonjakoon perustuvat käytäntöyhteisöt ja verkko – oppimisyhteisöt alkavat olla jo laajalle levinneitä eri koulutusasteissa ja oppimisympäristöissä. Opiskelu verkon välityksellä mahdollistaa reaaliaikaisen ja ”offline” – tiedonsiirron yhdistelyn, maantieteellisesti eristettyjen yhteisöjen mukaan tulon sekä kansainvälisen tiedon vaihdon (Gannon – Leary & Fontainha 2007). Tieto - ja viestintäteknikan kehitys on luonut ja luo edelleen alati muuttuvia tiloja oppimiselle sekä formaaleissa että informaaleissa oppimisympäristöissä. Useimmat tietotekniset verkostot ovat käytännössä myös sosiaalisia verkostoja. Ne yhdistävät ihmisiä, organisaatioita ja tietoa (Wellman 2001).

Tutkimukseni ”Liisat Ihmemaassa” – Diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä, on laadullinen tutkimus, jossa tutkimuskohteena ovat suureen suosioon nousseet käsityöblogit. Tutkimuksellinen mielenkiintoni kohdistuu internetissä rakentuviin neuleblogeihin ja niiden tarjoamaan mahdollisuuteen toimia yhteisen tiedon rakentamisen kontekstina informaalisissa oppimisympäristössä. Haluan tutkimusaineistoni kautta selvittää, voidaanko neuleblogaajien alati kasvavaa joukkoa pitää käytäntöyhteisönä. Tutkimus on rajattu neuleblogeihin, joiden kautta tarkastellaan internet – aikakauden tarjoamia mahdollisuuksia jakaa ja luoda uutta tietoa ja oppia formaalin koulujärjestelmän ulkopuolella. Työni viitekehyksinä toimii teoria käytäntöyhteisöjen toiminnasta, jaetun asiantuntijuuden ja hiljaisen tiedon muodostamasta kokonaisuudesta sekä käsityön merkityssisältöjen rakenteesta. Lave & Wenger (1991) ovat kehittäneet käytäntöyhteisöjen käsitteen, jonka he määrittelevät henkilöiden, toiminnan ja maailman välillä olevaksi suhteiden piiriksi. Käytäntöyhteisö antaa luontaiset olosuhteet tiedon

olemassaololle, eikä vähiten siksi, että se tarjoaa tulkinnallisen tuen löytää merkitys yhteisön omaaman tiedon perinnolle.

Työni tutkimuksellisenä viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi, joka luo teoreettisen pohjavirtauksen koko tutkielmalleni. Kun tutkimusongelmanani on selvittää, muodostavatko neuleblogit käytäntöyhteisön ja miten käsityön tuottamisen merkityssisällöt tulevat näkyväksi näissä blogeissa, antaa sosiaalinen konstruktionismi kehyksen näiden havaintojen ja merkitysten etsimiselle aineistosta. Sosiaalinen konstruktionismi määrittelee myös tapaani tarkastella tekniikkaa sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena ja tuotoksena, ei niinkään tekniikkana, joka itsessään toimii kehityksen ja muutoksen suunnan määrävänä voimana. Siten en myöskään voi ajatella, että tekniikkaan liittyvät sosiaaliset muutokset ovat vain seurausta tekniikan sisäistä ominaisuuksista.

2. TIEDONJAKAMISEN MAHDOLLISUUDET KÄYTÄNTÖYHTEISÖSSÄ

Tieto- ja viestintäteknikan kehittyminen sekä internet – aikakausi ovat tuoneet ihmisten arkipäivän oppimiseen uudenlaisia haasteita, mutta myös paljon uusia mahdollisuuksia. Internetin käyttöä opetuksen välineenä on tutkittu ja tutkitaan paljon. (kts. esim. Tella, Ruokamo, Multisilta & Smeds [toim.]2005.) Formaalin oppimisen ulkopuolella tapahtuvaa arkioppimista ja verkon tarjoamia mahdollisuuksia siinä ei sen sijaan ole vielä kovinkaan paljon tutkittu. (Gannon – Leary & Fontainha 2007) Omassa tutkielmassani pyrin valottamaan neuleblogien muodostamaa yhteisöä käytäntöyhteisön näkökulmasta, jolloin arkipäivän kontekstissa tapahtuvaan toimintaan haetaan myös oppimisen näkökulmaa. On mielenkiintoista tarkastella, miten asiantuntijuutta, ja varsinkin kädentaitajilla olevaa hiljaista tietoa siirretään verkon välityksellä ihmiseltä toiselle. Samalla tietoa ja taitoa jaettaessa jaetaan paljon muutakin; koko elämä on usein tarkastelun alla, jaettavana. Oppimista voidaan tarkastella kulttuuriin osallistumisen prosessina kuin myös tiedonhankinnanprosessina. Kulttuuriin osallistumisen näkökulmasta oppiminen nähdään johonkin yhteisöön sosiaalistumisen ja kasvamisen prosessina, jonka aikana yksilö vähitellen omaksuu yhteisön toiminta – ja vuorovaikutuskäytäntöjä, uskomuksia ja arvoja sekä luo samalla uudestaan omaa identiteettiään. (Lave & Wenger 1991.) Oppiminen on prosessi, joka avaa ihmiselle uusia osallistumisen mahdollisuuksia. Kaikkein syvimmin ja voimakkaimmin

omaksumme asioita, jotka mahdollistavat sellaisiin yhteisöihin osallistumisen, joita pidämme arvossa. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 123.)

2.1 Käytäntöyhteisö

Käytäntöyhteisöt ovat melko pieniä ihmisryhmiä, jotka toimivat päivästä toiseen yhdessä ja ovat erottamaton osa arkielämäämme. Jokainen kuuluu johonkin käytäntöyhteisöön esim. kotona, koulussa, työpaikalla, harrastuksen parissa. Näillä ryhmillä on yleensä joitakin yhteisiä tiedollisia tai käytännöllisiä tavoitteita, jotka saavat ryhmän jäsenet toimimaan yhdessä. Käytäntöyhteisöjen toiminnat jäävät usein kuitenkin havainnoimatta, sillä kyseessä on hyvin epämuodollisesti toimiva ryhmä tai verkosto. Lave ja Wenger (1991) ovat kehittäneet käytäntöyhteisöjen käsitteen, jonka he määrittelevät seuraavasti: ”

Käytäntöyhteisö on henkilöiden, toiminnan ja maailman välillä oleva suhteiden piiri, jolla on ajallinen ulottuvuus ja suhde muihin sitä sivuaviin tai sen kanssa päällekkäisiin käytäntöyhteisöihin. Käytäntöyhteisö antaa luontaiset olosuhteet tiedon olemassaololle, eikä vähiten sen vuoksi, että se tarjoaa tulkinnallisen tuen löytää merkitys yhteisön omaaman tiedon perinnölle.” (Heiskanen 2006, 196.)

Alun perin käsitettä käytettiin tutkittaessa tilanteisiin sidottua oppimista erilaisissa yhteisöissä. Myöhemmin Wenger (1998) ja hänen kollegansa kiinnostuivat tiedon luomisen prosesseista ja käytäntöyhteisö käsitteenä alkoi saada uusia ulottuvuuksia. Käytäntöyhteisö nähdään perustaltaan epävirallisena sekä itseorganisoituvana. Sen katsotaan kehittävän jäsentensä pystyvyyttä ja ylläpitävän sekä tuottavan yhteisiä tietovarantoja. Wenger ja hänen kollegansa ovat myöhemmin kehitelleet käytäntöyhteisöjen käsitettä vapaasti organisoituvien ryhmien suuntaan.

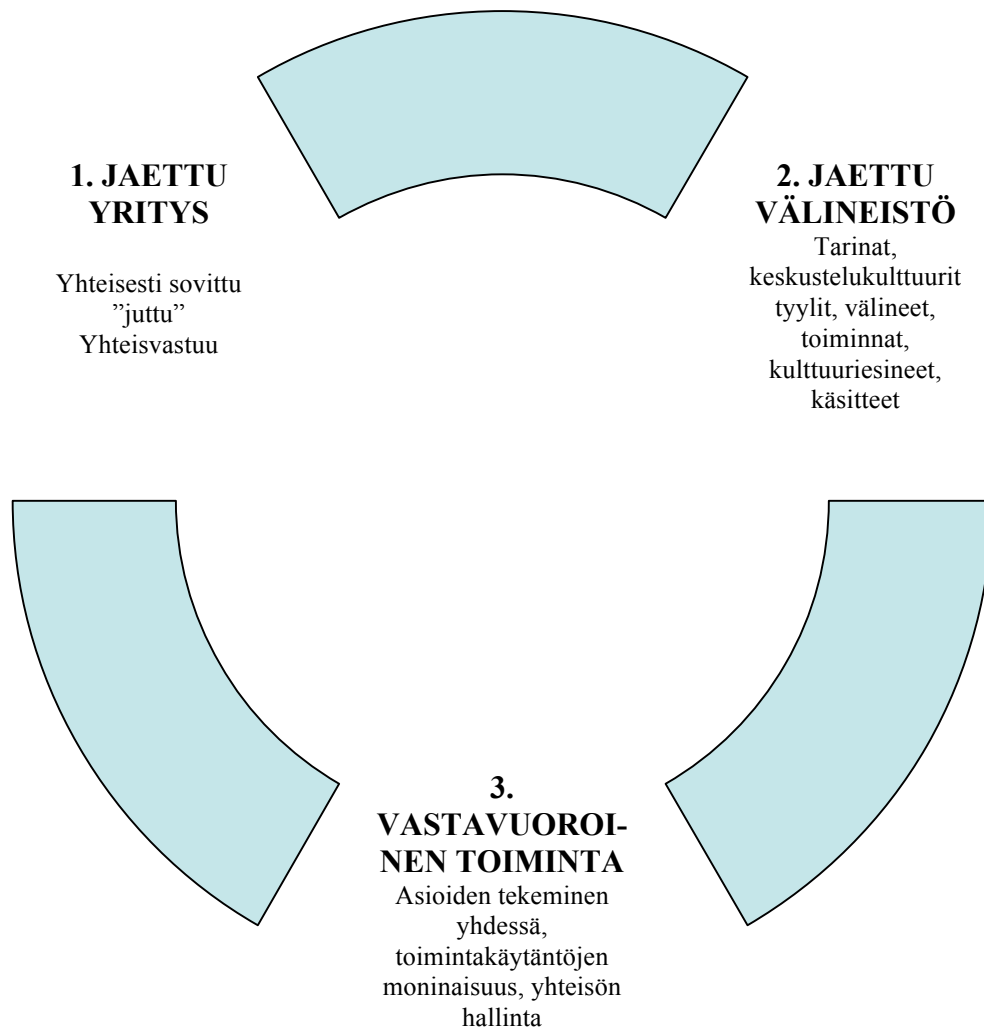
2.2 Käytäntöyhteisön osatekijöitä

Käytäntöyhteisöjen toiminnassa on erotettavissa kolme keskeistä osatekijää. Lähtökohtana käytäntöyhteisölle on yhteinen jaettu ”juttu”, projekti ja sen toteuttaminen, josta yhteisön jäsenet keskenään sopivat ja ottavat vastavuoroisesti vastuuta. Yhteisöön osallistuminen merkitsee sitoutumista yhteisen hankkeen toteuttamiseen. Käytäntöyhteisöön liittyy myös vastavuoroinen toimintaan sitoutuminen eli asioiden tekeminen yhdessä muiden yhteisön jäsenten kanssa. Yhteiset käytännöt sitovat käytäntöyhteisön jäseniä toisiinsa, *vaikka yksittäinen osallistuja ei olisikaan vuorovaikutuksessa jokaisen muun osallistujan kanssa.*

Yhteisön jäseniltä vaaditaan myös tietoista ponnistelua, joka tähtää yhteisöstä huolehtimiseen ja sen koossa pitämiseen. (Hakkarainen ym. 2004, 125; Wenger 1998.) Kolmanneksi käytäntöyhteisö tuottaa kasautuvaa, jaettua toiminnan välineistöä, mikä ilmenee erilaisina tarinoina, työvälineinä ja käsitteinä. Lisäksi on olemassa joukko erilaisia tunnusmerkkejä, joiden avulla voidaan tunnistaa arkielämässä, työssä tai opiskelussa eläviä käytäntöyhteisöjä. Käytäntöyhteisön jäsenillä on yleensä pitkäaikaiset ja vastavuoroiset suhteet. Suhteille on tyypillistä sellaisten toimintatapojen muodostuminen, jonka varassa yhteisö tekee asioita yhdessä. Tieto virtaa ja uudet ideat leviävät tehokkaasti tällaisten yhteisöjen sisällä. Käytäntöyhteisön on hyvin helppoa ja nopeaa tunnistaa ja myös asettaa ratkaisua vaativat ongelmat. Käytäntöyhteisön jäsenillä on yleensä hyvin selkeä käsitys siitä, ketkä kuuluvat ko. yhteisöön, vaikka ryhmän toiminta onkin varsin epämuodollista. Tätä tuetaan esimerkiksi tietynlaisella pukeutumisella tai koristautumisella. Yhteisön jäsenet ovat myös melko hyvin selvillä siitä, mitä toiset saman yhteisön jäsenet tietävät ja mitkä ovat heidän vahvuutensa tai heikkoutensa. (Wenger 1998, 125 -126.) Käytäntöyhteisöt kehittävät omaa tietämystään erilaisten jaettujen tarinoiden ja sisäpiirin juttujen avulla. Tähän liittyen käytäntöyhteisössä voidaan kehitellä erilaisia yhteisiä kielellisiä ilmauksia, jotka palvelevat yhteisön sisäistä vuorovaikutusta ja auttavat keksimään uusia luontevia kielenkäyttötapoja. Käytäntöyhteisössä kehittyvä erityinen keskustelutyö voi toimia tärkeänä yhteisöllisyyden tunnusmerkkinä yhteisön jäsenille. (Hakkarainen ym. 2004, 127.)

Käytäntöyhteisöjen ei tarvitse olla mitenkään erityisen innovatiivisia, vaan ne voidaan nähdä luonnolliseksi ihmisten tavaksi liittyä yhteen erilaisten päämäärien saavuttamiseksi. Yhteisön jäsenten ei tarvitse olla kaikesta kuitenkaan yhtämieltä, eikä heidän tarvitse uskoa samoihin asioihin. Käytäntöyhteisö muodostaa ihmisen kasvulle hyvän alustan. Kasvun suunta voi tietenkin vaihdella yksilön tarpeesta riippuen. Käytäntöyhteisöt voivat tarjota syvällisen yhteisöllisyyden kokemuksen, mutta ne voivat aiheuttaa toisaalta inhimillisiä kärsimyksiä, mikäli ihmissuhteet kriisiytyvät esimerkiksi ihmisen lähielinpiirin käytäntöyhteisöissä.

Kuvassa 1 on hahmoteltu käytäntöyhteisön osatekijöitä. Osatekijät eivät ole toisistaan irrallisia vaan kiinnittyvät ja limittyvät toisiinsa. Jokainen yhteisön jäsen tuo oman ainutlaatuisen panoksensa eri osatekijöiden syntyyn rakentaen omaa ainutlaatuista käytäntöyhteisöään.

Kuva 1. Käytäntöyhteisön osatekijöitä (Wenger 1998; Hakkarainen ym. 2004, mukaellen)

Käytäntöyhteisön toiminta voidaan ajatella kehäksi, jossa eri alueet toimivat toistensa katalysaattoreina synnyttäen toimintaa eri alueilla vastavuoroisesti. Jos ajattelemme neuleblogaajien muodostamaa yhteisöä, on yhteinen mielenkiinnon kohde neuleet ja niiden tekemisen ympärille rakentunut neule- ja käsityökulttuuri eri ulottuvuuksineen. Jaettuun välineistöön voidaan ajatella kuuluvan yhteinen "kieli", joka avautuu parhaiten vain

neulekäsityön taitajille tai neulealan sanaston tunteville käsityön harrastajille, ei esimerkiksi automekaniikoille tai autoalan harrastelijalle (paitsi neulomisesta innostuneelle mekaanikolle). Yhteistä välineistöä on myös kaikki verkkoon neuleblogeihin tuotettu informaatio linkkeineen, kuvineen, malleineen ja työohjeineen. Tämä suuri informaatiobittimassa rakentaa verkkoon uudenlaista käsityökulttuuria, josta neuleblogien tuottajat sekä blogien käyttäjät pääsevät osalliseksi. Edellä mainitut osa-alueet rakentuessaan synnyttävät vastavuoroisen liikehdinnän verkossa, joka aikaan saa asioiden tekemistä yhdessä, yhteisöön kuulumisen tunnetta sekä tunnetta yhteisön hallinnasta.

2.3 Miten yhteisöön osallistuminen tukee oppimista – oppimisen käytäntöyhteisöt

Oppiminen on elämyksellistä ja tilanteisiin sidottua toimintaa, jota tapahtuu koulussa, mutta myös työelämässä, perheen parissa, harrastuksissa sekä yleensäkin ihmisten arjessa. Viime vuosina on alettu keskustella yhä enemmän formaalin koulutuksen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen merkityksestä sekä sen tunnustamisesta. (Nyyssölä 2002, 9.) Tämä oppimisen muoto voidaan jakaa kahteen osaan: *non – formaaliin* eli epäviralliseen oppimiseen sekä *informaaliin* eli arkioppimiseen

Epävirallinen oppiminen on järjestelmällistä ja ohjattua ja siitä voi saada todistuksen, mutta se ei kuulu virallisen koulutusjärjestelmän piiriin. Arkioppiminen on perheen, työn tai harrastusten parissa eli ihmisten arjessa tapahtuvaa oppimista. Se on yleensä sattumanvaraista tai tahatonta, eikä siitä saa todistusta. Oppimisen informaaliit ja formaaliit muodot sekoittuvat aikuisopiskelussa ja varsinkin harrastusten muodossa tapahtuvassa oppimisen prosessissa. Formaalia oppimista on luonnehdittu käsitteitä antavaksi ja ajattelua kehittäväksi mutta toiminnaltaan vähäiseksi oppimismuodoksi kun taas informaali oppiminen on toimintaoppimista. Oppimista voi tällöin tapahtua esim. työssä, harrastuksissa ja tutkimalla. (Tynjälä 1999,97.)

Virallisen koulun ulkopuolista oppimista voi tapahtua monessa ympäristössä. Yksilö ei koskaan kehity tyhjiössä, vaan tarvitsee kasvuun ja kehitykseen toisia ihmisiä. Siten myös sosiaalinen ympäristö on mahdollinen oppimisympäristö. Puhutaan yksilön oppimisen sosiaalisesta välittymisestä, kun yksilö tai ryhmä auttaa toista yksilöä oppimaan. Tällöin tarkoitetaan tilannetta, jossa kokeneempi opettaa kokemattomampaa. Esimerkkinä voidaan

mainita mestari – oppipoika- malli, jolloin puhutaan myös ns. kognitiivisesta oppipoikaopetuksesta. (Salomon & Perkins 1998; Manninen ym. 2007, 48.) Neuleblogia tutkittaessa voidaan ajatella, että kyseessä on neuleharrastajien ryhmä, joka auttaa toinen toistaan oppimaan. Blogien kirjoittajista osalla on runsaasti tietoa ja käsityöalan kokemusta, jolloin kokemusten, kuvien, ohjeiden ym. materiaalin tuominen verkkoon auttaa sivuistoilla vierailevia lukijoita hankkimaan uutta tietoa. Vygotskyn teoriaan perustuva sosiokulttuurinen käsitys oppimisesta korostaa tiedonrakentamisen sosiaalista luonnetta ja välineiden sekä kulttuurisen ympäristön välittävää roolia tiedonrakentamisessa. Vygotskyn esittämä ajatus lähikehityksen vyöhykkeestä tarkoittaa, että oppija työskentelee taitojensa ylärajajoilla, mutta pystyy tuettuna sellaisista vaativista tehtävistä, joista ei ilman tukea pystyisi selviämään. (Arvaja & Mäkitalo-Siegel 2006; Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 48 - 49.)

Sosiokulttuurisesta näkökulmasta käsin tarkasteltuna oppiminen ei ole vain yksilöllistä tiedonhankintaa, vaan johonkin yhteisöön sosiaalistumisen ja kasvamisen prosessi. Tämän prosessin aikana yksilö vähitellen omaksuu yhteisön toiminta- ja vuorovaikutuskäytäntöjä, uskomuksia ja arvoja sekä luo samalla uudestaan omaa identiteettiään. Tämän ns. tilannesidonnaisen kognition näkökulmasta tarkasteltuna ihminen oppii eri taitoja asiantuntijakulttuuriin kasvamisen prosessissa. Yhteisöön kuulumisen ja toimintaan osallistuminen ovat merkittäviä oppimisen ja älyllisen kehityksen voimavaroja. Ihmisten mielet eivät rakennu erikseen, vaan ne kehittyvät vastavuoroisesti erilaisissa yhteisöön osallistumisen prosesseissa. Yksilön identiteetti ja itseen liittyvät uskomukset sekä yksilön kuulumisen yhteisöön säätelevät merkittävästi sitä, mitä ja miten opitaan.

Osallistumisvertauskuvan näkökulmasta oppiminen on prosessi, joka aukaisee yksilölle uusia osallistumisen mahdollisuuksia. (Hakkarainen ym. 2006, 234 -235; Lave & Wenger 1991, 123; Wenger 1998, 35 -50.)

Keskeisintä informaalissa oppimisessa on kokemus, mutta se ei yksin tuota uuden oppimista vaan tarvitaan kokemuksen reflektointia eli läpikäymistä. (Eteläpelto & Tynjälä 1999,97.) Reflektiivinen vuorovaikutusprosessi nähdäänkin yleisesti opetuksen, opiskelun ja oppimisen perustana, jonka puuttuminen johtaa vain pinnallisen sekä fragmentaarisen tiedon omaksumiseen. (Tissari ym. 2004, 22.) Illeris (2002) antaa reflektiolle kaksi merkityssisältöä. Reflektio voi olla tapahtuman, tapahtumaketjun tai ongelmien läpikäymistä ja niiden ajattelemista, kun tilanne on jo ohitettu, siis puidaan asioita jälkikäteen. Toisaalta reflektio voi

olla kuin peiliin katselisi; se heijastaa kuvasi takaisin siinä ympäristössään, missä olet. Ihminen pohtii omaa kokemustaan itseensä heijastaen ja itseään ympäristöönsä peilaten. (Illeris 2002,46.)

Tarkastelen neuleblogeja käytäntöyhteisön (community of practise) näkökulmasta. Tarkastelemalla osallistumiseen liittyviä prosesseja voidaan kenties paremmin ymmärtää oppimiseen liittyviä tiedonhankintaprosesseja. (Wenger 1998, 35; Hakkarainen ym. 2004, 123.) Oletan, että neuleblogien kirjoittajat muodostavat käytäntöyhteisön, johon voidaan ymmärtää kiinnittyneen runsaasti ns. *hiljaista tietoa*, eräänlaista näppituntumaa, joka mahdollistaa ongelmien tehokkaan ratkaisemisen. Hiljainen tieto on luonteeltaan tahmeaa, toisin kuin ns. julkinen tieto, joka virtailee vapaasti paikasta toiseen. (Hakkarainen ym. 2004, 124; Polanyi 1969) Asiantuntijoiden osaamisessa yhdistyvät teoreettinen ja käytännöllinen tietämys, eikä tämänkaltaisen osaamisen omaksuminen ole helppoa ilman asiantuntijayhteisön toimintaan osallistumista ja asiantuntijoiden ohjausta. Asiantuntijuus ja osaaminen välittyvät tiiviisti toimivien epävirallisten käytäntöyhteisöjen välityksellä. (Bereiter & Scardamalia 1993;Wenger 1998; Hakkarainen ym. 2004)

2.4 Uuden tiedon luominen

Tieto voidaan jakaa karkeasti kahteen erilliseen kokonaisuuteen; mitä- ja mitentietoon. *Mitätieto* rakentuu teorioiden, väittämien ja tosilauseiden varaan ja tiedon "pätevyys" voidaan osoittaa tieteellisesti. *Mitentieto* on tietoa, joka on käytännönläheistä ongelmatilanteisiin ja ratkaisuja ohjaaviin strategioihin liittyvää toimintaa, tekemistä ja päättelyä. Teorian ja käytännön yhdistyminen tapahtuu opiskelussa opiskelijan oman toiminnan kautta. Teoria ja käytäntö voidaan nähdä yksilön ulkopuoliseksi maailmaksi ja vastaavasti kokemus kuvastaa ihmisen sisäistä maailmaa. Kun yksilön sisäinen kokemusmaailma yhdistyy ulkoisen teorian ja käytännön kanssa yksilön omassa toiminnassa syntyy *kokemustietoa*, joka on muodoltaan paljon muistitietoa pysyvämpää. Tieto on tavallisessa puheessa jaettu teoriaan ja käytäntöön, ja tässä ajattelussa kokemus on ymmärretty kiinteäksi osaksi käytäntöä. Kokemus on kuitenkin teorian ja käytännön yhteensovittamisen tulos. (Järvinen ym. 2000, 67- 72.)

Sosiokonstruktivistisessä näkemyksessä kulttuurin tietorakenteet toimivat ajattelun välineenä, mutta myös sosiaalisesti jaetun ja yhdistetyn toiminnan kohteena. Formaalisissa koulutuksissa yhteistä tiedonrakentamista voidaan pitää prosessina, joka edellyttää

opiskelijan näkemistä asiantuntijana ja asiantuntijuuden pedagogisten mallien käyttöä opetuksen tukena. Näin esimerkiksi verkkopedagogiikan tutkijat ovat määritelleet, tutkiessaan verkossa tapahtuvia oppimisprosesseja. (Vaattovaara, V. 2004, 54 -76.) Informaalit oppimistilanteet verkossa edellyttävät kykyä yhteisen tiedon rakentamiseen omista tieto- ja taitovarastoista käsin. Joikainen neuleblogin ylläpitäjä on omien käsityötuotteidensa tuottamisprosessin asiantuntija, mutta myös oman arkipäivänsä asiantuntija, joka omista lähtökohdistaan käsin luo asiantuntijakulttuuria. Asiantuntijuuden tutkimus on osoittanut, että merkittävä osa asiantuntijatiedosta onkin hiljaista tietoa, joka mahdollistaa ongelmien tehokkaan ratkaisemisen. (Polanyi 1969.) Hiljainen tieto ei ”liiku” yhtä joustavasti kuin julkinen tieto, joka ”juoksee paikasta toiseen. Hiljainen tieto (tacit knowledge) kuvataan usein tiedoksi, jolla tarkoitetaan toimintaan sisältyvää sanatonta, ei-käsitteellisessä muodossa olevaa tietoa. Hiljainen tieto on osaamista, josta voidaan käyttää myös nimitystä taitaminen. Se ilmenee esimerkiksi asiantuntijan ammatillisessa osaamisessa. (Järvinen ym. 2000, 72.) Hiljainen tieto kehittyy pitkän ajan kuluessa harjaantumalla. Se näkyy ulospäin taitavana ja sujuvana toimintana ja on kiinnittyneenä kantajaansa. Tyypillistä tälle tiedon muodolle on se, että ihminen tietää enemmän kuin kykenee suullisesti ilmaisemaan (Eteläpelto & Tynjälä 1999,35)

Nonaka (2004) esittää tiedon kehittymisen rakentuvan spiraalimaisesti. Tieto rakentuu yhteisössä, jossa neljän eri vaiheen kautta kuljetaan läpi tiedon luomisen prosessin. Tavat perustuvat tiedon siirtämiseen ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Kanssakäymistä vaaditaan myös erityyppisten tietoaineistojen, eli eksplisiittisten ja implisiittisten tietoaineistojen välille. Tiedon muuntamistavat ovat

- sosialisaatio = hiljaisen tiedon muuttaminen hiljaiseksi tiedoksi
- eksternalisaatio = hiljaisen tiedon muuttaminen eksplisiittiseksi tiedoksi
- kombinaatio = eksplisiittisen tiedon yhdistäminen eksplisiittiseen tietoon
- internalisaatio = eksplisiittisen tiedon muuttuminen hiljaiseksi tiedoksi

Sosialisaatiossa hiljainen tieto siirtyy osapuolten välillä, mutta se ei muuta muotoaan. Sosialisaatioita on esimerkiksi mielialojen tai taitojen ja – menetelmien omaksuminen toisilta. Sosialisaatiossa tieto voi siirtyä pelkästään tarkkailun välityksellä ilman kommunikaatiota. Hiljaisen tiedon vastaanottamisen edellytyksenä on kuitenkin jonkin asteinen aikaisempi kokemus ja ymmärrys vastaanotettavaksi tarkoitettusta tiedosta.

Kokemuksesta johtuen tiedon vastaanottaja kykenee liittämään tiedon oikeaan kontekstiin sekä väärinymmärryksen mahdollisuus pienenee. **Eksternalisaatio**ssa pyrkimyksenä on hiljaisen tiedon muuttaminen avoimeksi tiedoksi. Tämä vaihe on usein kokonaiasprosessin haastavin, sillä hiljaisen tiedon muuttaminen näkyvään muotoon tapahtuu usein sekä reflektion että dialogin kautta. (Nonaka 2004, 9 – 10.)

Lähtökohta ajatusten, tietojen ja taitojen jakamiselle on dialoginen suhde. Dialogi on laajasti määriteltynä keskustelua, jossa ihmiset rakentavat yhdessä merkitystä, tarkoitusta tai ymmärrystä, etsivät mieltä ja tulkintaa elämälleen ja maailmalleen. Dialogi on aidosti dynaamista, eteenpäin virtaavaa. Dialogissa syntyvät merkitykset saavat arvonsa ja muotonsa vasta ihmisten yhteisessä välitilassa (Buber 1993). Dialogin moniulotteisuudesta johtuen sen määritelmätkin saavat usein eri muotoja. Tässä työssä ei kuitenkaan paneuduta dialogisuuden moniulotteisuuden tarkasteluun syvällisemmin. Voidaan kuitenkin todeta, että dialogin rakentuminen verkko – keskusteluissa ja kirjallisessa ilmaisussa on varsin haastava ja tutkimuksenkin kannalta mielenkiintoinen osa-alue.

Kombinaatiossa yhdistetään avointa, eksplisiittistä tietoa toisiinsa. Kombinaation toimivuuden ehtona ovat toimivat vuorovaikutusverkot. Yksilöt luovat ja yhdistävät tietoa omien henkilökohtaisten suhdeverkostojensa välityksellä.

Neljäs tiedon luomisen muoto on **internalisaatio** eli sisäistäminen. Tiedon sisäistämisen prosessissa ulkoinen tieto muutetaan hiljaiseksi tiedoksi. Usein puhutaan käsiteestä ”learning by doing”, tekemällä oppiminen. Tässä tapahtumassa sosialisointi, eksternalisaatio sekä kombinaation kautta saatu ja luotu tieto sisäistetään osaksi yksilön uutta tietovarantoa. (Nonaka & Takeuchi 1995, 70 -73.) Tiedon muututtua hiljaiseksi tiedoksi alkaa koko prosessi uudelleen alusta.

Kun tarkastellaan neuleblogin muodostamaa yhteisöä Nonakan (2004) esittämän tiedon luomisen mallin valossa, huomataan, miten neuleblogin muodostamassa virtuaalisessa käsityöharrastajien yhteisössä hiljaista tietoa pyritään muuttamaan näkyvään muotoon erilaisten ohjeiden, kuvien ja tarinoiden sekä jaettujen kokemusten kautta. Näin jokaisen blogin kirjoittajan oma asiantuntijuus siirtyy toisten harrastajien käytettäväksi ja kehitettäväksi. Jotta uutta tietoa syntyisi ja hiljaista tietoa saataisiin näkyväksi, tarvitaan oppimisen tueksi rakenteita, joiden varassa yksilö voi kasvaa ja kehittyä sekä luoda uutta

tietoa. Siten käytäntöyhteisöjen toiminnan tutkiminen virtuaalisessa tilassa tapahtuvaan arkipäivän oppimiseen ja toimintaan on mielekäs lähtökohta.

2.5 Oppimisen kontekstuaalisuus

Tässä luvussa tarkastelen oppimista ja sen luonnetta työn ja toiminnan yhteydessä. Mielestäni tämän kaltainen lähestymistapa sopii hyvin myös omaan tutkimukseeni, koska kyseessä on kädentaitoihin liittyvä oppimismuoto. Kautta aikojen ovat ihmiset oppineet kädentaitoja työssä, yhdessä toisten kanssa. Oppimisen kontekstuaalisuudella tarkoitetaan oppijan omaa toimintaa ja kokemusta ja toisaalta kokemusta muokkaavaa toimintaympäristöä, tilanteita ja taustoja. (Järvinen ym. 2000, 67.) Konteksti sisältää toimintatilanteessa vaikuttavat tekijät, ympäristön antamat merkitykset ja ajalliset ulottuvuudet, jotka luovat taustaa ja ennakoivat tulevaa. Kontekstuaalisuus on moniulotteinen käsite ja kontekstuaalisten tekijöiden vaikutusta oppimiselle voidaan hahmottaa monesta eri näkökulmasta. Korhonen (2003) erottaa kolme eri lähestymistapaa:

1. Oppiminen on kiinnittyneenä välitöntä oppimisympäristöä laajempaan koulutuksen kontekstiin.
2. Oppiminen tapahtuu jossakin institutionaalisessa kontekstissa. Tässä opetustilanteessa oppijan persoonallinen konteksti sekä koulutuksen institutionaalinen konteksti kohtaavat, ja tällöin opiskelija punnitsee omia tavoitteitaan, asenteitaan ja päämääriään suhteessa koulutukseen.
3. Oppimisen kohteena olevan tiedon soveltamisen konteksti. Tällöin pohdinnan ja tarkastelun kohteeksi muodostuu tiedon siirtovaikutus oppimisen institutionaalisesta kontekstista tiedon soveltamisen ja käytön yhteyksiin.

Oppimisympäristö on instituution sisällä toimiva rajatumpi konteksti oppimiselle (Korhonen 2003, 22). Oppimisessa rakentuvan tiedon ja osaamisen on todettu sitoutuvan vahvasti oppimistilanteisiin, sisältöihin ja yhteyksiin, joissa ne on hankittu. **Situationaalisen** oppimisen näkökulmasta oppimisen välittömäksi kontekstiksi on määrittynyt formaalin opetuksellisen ympäristön sijasta käytännön toiminta yhteisö ja osallistuminen toiminnan ja yhteisön

verkostoihin. (Lave & Wenger 1990.) Korhonen (2003) korostaa, että uusien oppimiskäsitysten myötä oppimisen autenttisuus, siis oppimisen autenttiset tapahtumaympäristöt ovat nousseet tärkeiksi oppimisen kontekstuaalisiksi tarkastelunkohteiksi. Oppimisella katsotaan olevan kiinteä yhteys konkreettisiin arkielämän toimintaympäristöihin. Näin tulkittuna voidaan olettaa, että oppiminen ei tapahdu tyhjiössä vaan se on aina sidoksissa johonkin kontekstiin. Kontekstuaalinen lähtökohta korostaa teorian ja käytännön välisen kuilun ylittämistä, jotta henkilökohtaista tietämistä ja osaamista voisi kehittyä. Kuilun ylittämiseksi tulisi yhdistää ajattelun sekä yhdessä tekemisen prosesseja oppimistilanteissa. (Korhonen 2003, 23 - 24.)

Oppimisympäristö voidaan käsittää myös dialogina, jolloin se voi olla olemassa ilman fyysistä, selvärajaista paikkaa. Oppimisympäristö voi olla ihmisten välisessä dialogissa tai ihmisen sisäisessä dialogissa. Tieto- ja viestintäteknikka voi olla tämän dialogin mahdollistajana. Tärkeintä on saavuttaa ”se toinen ääni”, joka voi ihmisen lisäksi olla kirja, toinen opiskelija, verkossa tapahtuva osallistuminen vertaiskeskusteluun tai kurssin opettaja. (Manninen 2001, 57.)

Tella ym. (1998) esittelevät teoksessaan kommunikaatiomallin, joka rakentuu kolmesta erilaisesta kommunikoinnin kanavasta; monologinen, dialoginen ja teleloginen viestinnän malli. Näiden mallien nähdään kehittyneen juuri tieto- ja viestintäteknikan ansiosta. *Intramentaali-* eli yksilötason tiedonmuodostus on ihmisen omaa ”sisäistä” tiedonmuodostusta. Se rakentuu jokaisen persoonan omasta ajattelusta, puheesta sekä ihmisen itseensä kohdistamasta arvioinnista. Joskus voidaan puhua myös ”sisäisestä äänestä”, joka ohjaa tapaamme olla eri tilanteissa. (Tella ym. 1998, 10 -11) Monologisen kommunikaation malli liitetään perinteiseen opetukseen tai yhdensuuntaiseen viestintään. Vuorovaikutuksen kehittyessä tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytössä on pyritty voimakkaasti kehittämään dialogista vuorovaikutusta verkoissa. Monologin kehittyminen dialogiksi onkin verkko-opetuksen ja – opiskelun tärkeä osatekijä. *Intermentaalitasolla*, usean eri henkilön kesken tapahtuva tiedonmuodostus onkin edellytyksenä intramentaali- eli yksilötason tiedonmuodostumiselle. (Tella ym. 1998, 10 -12; Tissari ym. 2005, 75 -77.) Seuraavassa luvussa tarkastelen lähemmin verkko – opetuksen piirteitä valaistakseni niitä merkityksiä, joita verkko - oppimisympäristössä voidaan erottaa.

2.6 Verkko-opetuksen piirteitä

Uusi yhteiskunta edellyttää jakamiseen perustuvaa kulttuurista muutosta, taitoja tiedonhankinnassa, arvioinnissa ja yhteistoiminnallisessa tiedonrakentelussa. (Aarnio, 2002, 54)

Tarkastelemalla verkko – opetuksen tarjoamia mahdollisuuksia oppimisessa voidaan luoda myös käsitys siitä, mitä tieto- ja viestintäteknikan käytöllä on tarjottavana informaalin oppimisen kentällä. On syytä aluksi asian kirkastamiseksi tarkasteltava erilaisia oppimisen pedagogisia malleja ja periaatteita. Otan tarkastelujeni lähtökohdaksi Tellan ym. (2005) tutkimuksessaan esittelemiä pedagogisia malleja ja periaatteita, joita käytettiin Tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön opintokokonaisuuden (15 ov) valtakunnallisen verkkokurssin suunnittelussa ja toteutuksessa lukuvuonna 2002 - 2003. Mielestäni on perusteltua valita myös oman työni tarkastelujen pohjaksi laajan, eri yliopistojen välisen yhteistyön tuloksena rakennetun verkkokurssiin liitetyt pedagogiset mallit ja periaatteet. Näiden mallien toimivuutta sekä vaikutuksia on tutkittu laajasti Helsingin ja Lapin yliopistojen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön tutkimus- ja kehittämisprojektin (HelLa-Projektin) puitteissa. HelLa- projektin tavoitteena oli arvioida ja kehittää tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttöä ja koulutusohjelmia suomalaisessa yliopistokontekstissa. HelLa-projektissa (2001 -2003) tutkittiin, miten pedagogiset mallit toteutuvat verkko – opetuksen – ohjauksen käytännössä, millaisia suunnittelun, arvioinnin ja ohjauksen periaatteita verkko-opetuksessa käytetään sekä millainen toimintakonteksti didaktinen verkkoympäristö on. (Tissari ym. 2005, 74.)

Esittelen Tissarin ym. (2005) tutkimusartikkelissaan esille nostamat pedagogiset mallit, joita verkko-opetuksessa hyödynnetään. Tissari (2005) kumppaneineen esittää ajatuksen, joka toimii myös oman tutkielmani keskeisenä ajatuksena; ” *...väitämme, että erilaisia pedagogisia malleja tutkimalla ja analysoimalla on mahdollista löytää välineitä verkko-opetuksen menetelmien ja laadun kehittämiseksi...samalla on nähdäksemme tarpeen kehittää verkkoympäristöjä hyödyntävää uutta toimintakulttuuria.*” (Tissari ym. 2005, 75.)

Olennaista verkko-opetuksessa on verkon tarjoama mahdollisuus erilaisten käyttäjäryhmien väliseen yhteistyöhön ja lisääntyvään yhteisöllisyyteen. (Tella ym. 2005, 34–35.) Verkossa tapahtuva yhteinen toiminta ja sosiaalisuus vaativat ajallista rytmitystä ja synkroniaa. Vaikka verkko-opiskeluun liitetään usein ajatus ajan ja paikan riippumattomuudesta, niin yhteisöllinen opiskelu verkossa pikemminkin rajaa aikaa ja paikkaa kuin luo niistä riippumattomuutta. (Tella ym. 2005, 35.) Verkko-opetukselle on olennaista jo edellä mainittu globaali ja laajasti tavoitettavissa oleva informaatio- ja resurssivarasto.

Yksi tutkielmani keskeisin sekä verkko-opetustakin keskeisesti luonnehtiva piirre on *jaettu asiantuntijuus*. Lähtökohta-ajatuksena on, että yhden ihmisen tietämys on rajallista, mutta yhteisössä toimiessaan erilaiset asiantuntijuudet voivat kasvaa koko yhteisöä hyödyntäväksi. Yhteisössä olevien henkilöiden yhteistyö merkitsee välittömästi syvempää tietämystä kuin heidän erilliset erikoisosaamisalueensa. (Tella ym. 2005, 37.)

Yhteisöllisyyttä korostetaan, kun halutaan nostaa esiin jokin erityinen koko oppijayhteisön yhteinen tehtävä. Silloin korostuu jokaisen ryhmän jäsenen erityisosaaminen ja sen jakaminen yhteisen onnistuneen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Neuleblogin muodostama yhteisö toimii verkossa tarjoten informaalin oppimisympäristön neuleblogin kirjoittajille sekä lukijoille.

2.6.1 Verkko-opetuksen suunnittelusta ja arvioinnista

Verkko-opiskelu vaatii opiskelijoilta itseohjautuvuuden taitoja. Opiskelijan on kyettävä arvioimaan omia olemassa olevia tietojaan ja taitojaan ja mielenkiinnonkohteitaan. Samalla vaaditaan omakohtaista intoa ja motivaatiota tarttua asioihin, hakeutua opiskeluympäristöön ja osallistua aktiivisena osapuolena toimintaan. Lisäksi opiskelijan on kyettävä arvioimaan, mitä ollaan opiskelemassa ja millaisia taitoja opiskelu edellyttää. (Tella ym. 2005, 141.) Informaalissa oppimisprosessissa voidaan nähdä samoja piirteitä kuin verkko – oppimisessa. Omakohtainen into ja motivaatio ovat toiminnan katalysaattoreina. Neuleblogin kirjoittajat sekä lukijatkin käyttävät sivustoa vapaaehtoisesti omien sisäisten tarkoitusperiensä ohjaamana.

Verkossa tapahtuva oppimis-opetus – prosessi tarvitsee teoreettisen viitekehyksen, jolla kokonaisuutta voidaan suunnitella sekä arvioida. Verkko-opetukseen liittyy didaktisia ja erityisesti mediakasvatuksen viitekehyksestä nousevia periaatteita. Näiden periaatteiden

yhdistelmästä on syntynyt verkko-opetuksen ja verkkomateriaalien suunnittelun ja arvioinnin *monitasomalli*, joka on käsitteellinen viitekehys. (Tella, ym. 2001, 146 sekä Tissari, ym. 2004, 35.) Monitasomallissa verkko-opetusta ja verkkomateriaaleja käsitellään kiinteänä osana opetusta, opiskelua ja oppimista. Mukana on myös se ympäristö, jossa toiminta tapahtuu. (Tissari, ym. 2004, 35 -36.) Monitasomalli on verkko-opetuksen suunnittelun ja arvioinnin apuväline. Sen tarkoituksena on antaa opettajalle, oppimateriaalien suunnittelijalle ja opetuksen toteuttajalle teoreettisia lähtökohtia ymmärtää ja jäsentää verkko-opetukseen sisältyviä keskeisiä näkökohtia ja ajatuskulkuja. (Tella, ym. 2005, 146-147.)

Toinen verkko-opetuksen suunnittelun ja verkkomateriaalien arvioinnin malleista on *käyttötapamalli*, joka perustuu osittain monitasomalliin, mutta sen painotus on koko toiminnan kontekstissa sekä opiskeluun liittyvissä yksilöllisissä tekijöissä. (Tella ym. 2001, 181.) Käyttötapamalli koostuu neljästä erillisestä, osittain päällekkäisestä kategoriasta, joiden avulla voidaan mm. jäsentää niitä erilaisia käyttöfunktioita, joita tieto – ja viestintätekniikalla sekä verkkoympäristöllä on opiskelussa ja oppimisessa. (Tissari ym. 2004, 38.) Malli soveltuu hyvin myös erilaisten opetus-opiskelutilanteiden jäsentämiseen. Lisäksi mallin kautta voidaan hahmottaa erilaisia käyttötapoja sekä toimintaympäristöön ja opiskelupaikkaan liittyviä kysymyksiä. (Tissari ym. 2004, 38.)

Esittelen nämä kaksi mallia tarkemmin seuraavassa niiltä osin kuin ne kiinnittyvät omaan tutkielmaani. Omassa työssäni tulen käyttämään molempien mallien rakenteita siltä osin kuin katson niiden liittyvän työni rakenteeseen.

1. Monitasomalli

Monitasomalli muodostaa viitekehyyksen, jossa verkko-opetusta, -opiskelua ja -oppimateriaalia arvioidaan kiinteästi yhteen kuuluvana kokonaisuutena. Se rakentuu kuudesta tasosta, joiden keskinäinen merkitys rakentuu sen varaan, miten lähellä tai kaukana ne ovat konkreettista, tosiaikaista opetus- ja opiskelutilannetta. (Tissari ym. 2004, 36.) Esittelen mallin tasoista kaksi ensimmäistä, koska ne liittyvät kiinteästi tutkimukseeni.

Taso I: ”tässä ja nyt” –opiskeluympäristö

Tason toimintaa arvioitaessa on tyypillistä keskittyä analysoimaan esim. verkkomateriaalia tai ohjelmaa pelkästään sen perusteella, miltä ne näyttävät ”tässä ja nyt” – tilanteessa. Kyseessä

on ns. pintatason ilmentymä. Ohjelman pintatason analyysillä on yhteytensä behavioristiseen traditioon. Tämän lähestymistavan ongelmana voidaan pitää nykyisin oppiaineiden pirstoutumista eli fragmentoitumista. Opiskeltavan kokonaisuuden avautuminen opiskelijalle jää hyvinkin epävarmaksi. (Tella ym.2001, 148 - 149.)

Tason I keskeiset käsitteet ovat medialukutaito, virtuaalisuus, ääni ja valta sekä dialogi. *Medialukutaito* nähdään mm. yksilön kohtaamien ja käyttämien medioiden hallintana toisinsanoen yksilön taitona vastaanottaa ymmärtäen ja kriittisesti erilaisia mediaviestejä tai mediatekstejä. Medialukutaito on myös ymmärrystä ja taitoa käyttää uusia tieto- ja viestintäteknisiä välineitä. (Tella ym. 2001, 150.)

Virtuaalisuus liittyy verkkojen kautta koettuun etäyhteyden tunteeseen. Tella ym. (2001, 150 -156) ovat käsitelleet virtuaaliyhteisöjä verkko-oppimisessa sekä myös muussa tieto- ja viestintäteknikan käytössä hyvin laajasti. En kuitenkaan paneudu omassa työssäni virtuaaliyhteisöjen muodostumiseen, tässä yhteydessä. Sivuan aihetta uudelleen käsitellessäni verkossa tapahtuvaa yhteisöllistä oppimista. *Vallan ja äänen käytön* osalta monitasomalli ottaa kantaa myös verkko-opetuksen ja -materiaalien rakentamiseen siten, että ne olemassaolollaan tukisivat mahdollisimman hyvin moniäänisyyttä, yhteistä asiantuntijuutta ja eri toimijoille sopivasti jaetun vallan toteutumista.

Neuleblogeja tutkittaessa voidaan havaita, että ”tässä ja nyt” – oppimisympäristötaso voidaan saavuttaa varsin samanlaisena informaalisissa oppimistapahtumassa kuin formaalisissa verkko – oppimisessäkin.

Taso II: Toiminta- ja opetusympäristö

Tämän tason voidaan katsoa olevan ohjauksen ja tuen taso, jossa annetaan tukea sekä samalla saadaan palautetta itse prosessista. Tasoa voidaan kutsua pedagogisen kohtaamisen tasoksi. Siihen liittyviä käsitteitä ovat mm. toiminnallisuus ja situaatio eli tilanne sekä näiden analyysi. (Tissari ym. 2004, 17 -18.) Koska toiminta- ja opetusympäristön taso liittyy opettajan toimintaan hänen suunnitellessaan opetustaan ja pohtiessaan opetusjärjestelyitä, en paneudu syvällisemmin esittelemään tason toiminnan ulottuvuuksia. Mallin muut tasot ovat taso 3. oppimisympäristö, taso 4. habitat- eli elämisen taso, taso 5. tekniikan ja kulttuurin vuorovaikutustaso ja taso 6. taustavirtausten taso.

Neuleblogeissa ei voida erottaa erilaisia ”oppilas” – ”opettaja” – rooleja, mutta voidaan huomata, miten myös tämä taso (toiminta- ja opetustaso) saavutetaan informaalissa oppimisympäristössä. Neuleblogeissa ohjausta ja tukea annetaan toisille ja saadaan myös itse. Toiminta ohjautuu kirjoittajista ja käyttäjistä käsin, eikä toiminnan ulkopuolelta erillisen ulkopuolisen auktoriteetin ohjaamana vaan yhteisenä tiedon rakentamisen prosessina omista henkilökohtaisista tarpeista ohjautuen.

2. Verkko-opetuksen käyttötappamalli

Käyttötappamalli koostuu neljästä, osittain päällekkäisestä kategoriasta, joiden avulla voidaan jäsentää niitä erilaisia käyttöfunktioita, joita tieto- ja viestintäteknikalla sekä verkkoympäristöllä on opiskelussa ja oppimisessa. (Tissari ym. 2004, 20.) Mallin neljä käyttötapaa Vahtivuoren (2001) mukaan ovat 1. pedagoginen, 2. välineellinen, 3. yhteisöllinen ja 4. viestinnällinen tieto- ja viestintäteknikan käyttötapaa. (Tella ym. 2001, 181.) Vertaamalla eri työtapoja mallin neljään käyttötapaan voidaan tarkastella opiskellaanko tieto- ja viestintäteknikan tukemassa tilanteessa yhteisöllisesti vai itsenäisesti. Mallin kautta hahmottuvat myös opiskelupaikkaan ja opiskelun aikaan liittyvät kysymykset ja jäsentyy myös se opiskellaanko verkossa vai verkon ympärillä kasvokkain.

1. Pedagoginen käyttötapaa

Pedagoginen käyttötapaa liittyy opiskeluun, joka tapahtuu esimerkiksi verkko-oppimateriaalin informaation tuella. Opetettava asia on upotettu materiaaliin tai opiskeluympäristöön. Tämä käyttötapaa ei kuitenkaan tue suoraan yhteisöllistä opiskelua, mutta on kuitenkin olennainen käyttötapaa hyödynnettäessä tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksessa. (Tella ym. 2001, 182 - 183.)

2. Välineellinen käyttötapaa

Välineellisessä käyttötapavassa tieto- ja viestintäteknikka on työväline. Arvioinnin kohteena on, miten tekniikka edistää tai vahvistaa yksilön tai ryhmän taitoja ja miten se tehostaa opiskelukapasiteettia. (Tella ym. 2001, 184.) Tekninen sovellus tukee opiskelua olemalla työväline ja kykyjemme jatke. Esimerkiksi Tellan (2001, 185) mukaan keskustelufoorumien keskustelua jäsentävä rakenne tukee älyllisiä ja taidollisia kykyjä.

Neuleblogeissa kirjoittajien verkkokeskusteluihin, verkkopäiväkirjoihin tuomat ideat, toteutukseen liittyvät ongelmat sekä onnistumiset tukevat ilmeisesti lukijoiden ja toisten blogien kirjoittajien omia käsityöntuottamisen prosesseja.

3. Yhteisöllinen käyttötapa

Yhteisöllisestä käyttötavasta voidaan puhua silloin, kun tieto- ja viestintäteknikka toimii pääasiallisesti yhteisön toiminnan tukena. Yhteisöllinen käyttötapa mahdollistaa usean ihmisen yhtäaikaisen toiminnan samassa tilassa sekä reaalityodellisuudessa että verkkoympäristössä. (Tella ym. 2001, 186 - 187.) Varttuneempien opiskelijoiden kohdalla käyttötapa on tuloksellinen, mutta edellyttää opiskelijoilta aikaisempaa kokemusta, taitoja sekä ohjausta yhteisölliseen prosessiin. Toiminnan onnistumista lisää myös opiskelijoiden kyky sitoutua työskentelyyn verkossa sekä yhteisiä tavoitteita. Tieto- ja viestintäteknikan yhteisöllinen käyttö on yhteistoiminnallisen ja erityisesti yhteisöllisen opiskelun periaatteiden mukaista. (Tella ym. 2004, 186.)

Neuleblogien kirjoittajilla ja blogimaailman tuottamiseen osallistujilla varsinainen käsityön tekeminen ja tekemisen reflektointi voidaan suorittaa eri aikaan ja oman aikataulun mukaisessa järjestyksessä ja tieto- ja viestintäteknikan voidaan olettaa toimivan yhteisön toiminnan tukena.

4. Viestinnällinen käyttötapa

Tieto – ja viestintäteknikan viestinnällinen käyttö kuvaa välitteistä käyttötappaa, jossa toimintaympäristönä on verkko. Verkossa tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteinen toiminta ovat pääsääntöisesti eriaikaisia. Opiskelijat voivat olla fyysisesti hyvinkin kaukana toisistaan. Verkko tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden yhteisen tiedon tuottamiseen ja rakentamiseen aikaviipeellä. (Tella ym. 2001, 186.) Viestinnällinen käyttötapa sijoittuu monitasomallin I ”tässä ja nyt” – tasoon, jolloin vuorovaikutuksessa olevat opiskelijat kohtaavat toisensa dialogisesti virtuaalitalassa, eräänlaisessa virtuaalisessa luokkahuonetilassa. Viestinnällinen käyttö voi tiivistää lähitapaamisia sekä luo tunteen

yhteisöön kuulumisesta (Tella ym. 2001, 187). Tella ym. (2001,187) mukaan tieto- ja viestintätekniiikan viestinnällinen käyttö liittyy välineen rooliin viestin, informaation ja tiedon kanavana ja välittimenä. Verkko laajentaa yhteistä tajuntaa ja toimii yhteisöllisenä muistina. Kaikki edellä kuvatut neljä käyttötapaa ovat yhteydessä toisiinsa sekä esiintyvät ainakin osittain päällekkäisinä rakenteina.

Neuleblogaajat toimivat oman aikataulunsa puitteissa jakaen tietoa, kokemuksia ja omaksuen uusia asioita verkko-oppimisympäristössä. He voivat toimia fyysisesti ajatellen varsin kaukanakin toisistaan. Verkko tarjoaa heille kuitenkin mahdollisuuden yhteisen tiedon tuottamiseen ja rakentamiseen. Vaikka kyseessä ei ole formaalioppimistapahtuma, on jälleen todettava, että useat eri verkko – opetuksen tasot toteutuvat neuleblogien tarjoamassa informaalin oppisentiillassa.

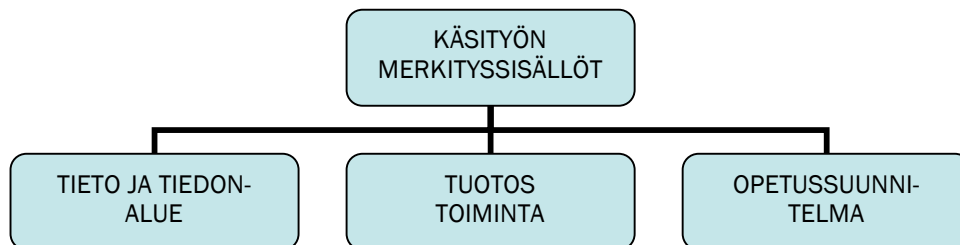
3. KÄSITYÖN MERKITYS

Lähtiessäni tutkimaan neuleblogeja ja niihin rakentuvaa maailmaa on tärkeää pyrkiä myös ymmärtämään neuleharrastajien motiivia verkkopäiväkirjojen ylläpitämiseen. Erilaiset käsityöpiirit ovat kokoonneet vuosisatoja erityisesti naisia yhteen. Näissä tapaamisissa on vaihdettu kuulumiset, esitelty uusimmat käsityötuotokset ja jaettu käsityöohjeita. On myös varsin tärkeää ymmärtää, että käsityöharrastajat jakaessaan käsityöllistä tietoa jakavat samalla paljon muutakin omasta elinpiiristään. Miksi sitten on kautta historian ollut mielekästä esitellä omia kädentaitojaan ja miksi on haluttu nähdä toisten aikaansaannoksia? Hakemalla vastauksia näihin kysymyksiin voidaan ymmärtää, mikä funktio neuleblogeilla voi olla tämän päivän internet -arjessa. Paneudun aluksi käsityöprosessin kuvaukseen. Prosessikuvaus antaa tiivistetyn määritelmän siitä moniulotteisesta ja joskus hyvinkin työläästä prosessista, jonka käsityöläinen käy läpi uutta tuotetta valmistaessaan.

" Käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessi on sellaisen yksittäisen produktin aikaansaamista, jossa virittyvät työn tekijän erilaiset persoonallisuuden osa-alueet, sen kognitiiviset, sensomotoriset, emotionaaliset ja sosiaaliset tekijät. Työn tekijä käyttää aiemmin hankkimaansa taitotietoa syntyvien ideoitten toteuttamiseen. Ideoitten toteutus edellyttää luovaa ongelmanratkaisua. Käsityön valmistus etenee yleensä vain tuote kerrallaan tai

pienissä sarjoissa. Tekijä voi itse arvioida prosessia sen kaikissa vaiheissa ja voi suunnata sen kulkua haluamallaan tavalla. Käsityön prosessi on kaikilta osiltaan sidoksissa vallitsevan kulttuurin arvoihin, sen traditioon ja muotokieleen. Käsityötä arvioidaan ympäristön taloudellisten ja sosiokulttuuristen tekijöiden mukaan. Näiden arvokriteerien nojalla tekijä itse ja hänen ympäristönsä arvioivat, tyydyttääkö käsityö taloudellisesti, eettisesti, sosiaalisesti, teknisesti, tarkoitukseltaan, muodoltaan ja ulkonäöltään. Tekijä itse arvioi, missä määrin työ tuottaa hänelle henkistä ja sensomotorista mielihyvää." (Anttila 1983.)

Käsityön merkityssisältöjä voidaan lähestyä neljän eri näkökulman kautta. Voidaan ajatella, että *käsityö on toimintaa*, joka voi liittyä sekä suunnittelu- että valmistusprosesseihin, mutta myös taitamisprosesseihin. Toiminta voi esiintyä eri muodoissaan. Voidaan puhua harrastepohjaisesta käsityöstä, taidekäsityöstä ja mm. suunnittelukäsityöstä. Käsityötä voidaan myös tarkastella tietona ja tiedonalueena, tuotoksena ja käsityöllä voi olla myös opetussuunnitelmallinen ulottuvuus. (Kröger 2003, 98 – 99.) Krögerin malli kuvassa 1.

Kuva 2. Käsityön merkityssisällöt Krögerin (2003) mukaan.

3.1 Käsityötaito

Käsityö voidaan nähdä moniulotteiseksi alueeksi, jota Anttila (1993) on kuvannut kartiomallin avulla. Kartion huippuna on *ihminen* itse, hänen psykologinen ja sosiaalinen olemuksensa. Kartion pohjan muodostaa *ympäristökokonaisuus*, jossa toiminta tapahtuu ja jossa se vaikuttaa. Ympäristökokonaisuuteen liitetään siis myös teknologia, mihin liittyvät

kaikki ne tekniikat ja osaamiseen kiinnittyvät systeemit, joihin ihminen ja hänen työnsä sitoutuu sekä ympäristö, jossa toiminta tapahtuu. Käsityötaito merkitsee näiden kaikkien osa-alueiden hallintaa. Käsityötaito on näin ajatellen paljon enemmän kuin vain jonkin osa-alueen teknistä osaamista. (Anttila 1993, 36 -37.) Neuleblogeja tutkiessani huomioni kiinnittyi neuleblogien huoliteluun ja visuaalisesti miellyttävään suunnitteluun. Kuvat ja tekstit muodostavat selkeitä kokonaisuuksia, joita on helppoa selailta ja lukea. Sivustoilla on tuotetun materiaalin mukaisia luokitusjärjestelmiä, joista pystyy vaivattomasti hakemaan etsimäänsä. Sivustojen rakentaminen, tuottaminen ja ylläpitäminen vaativat selvästi hyvät tieto- ja viestintätekniset taidot. Näiden taitojen omaksuminen on varsin uusi vaatimus myös käsityöharrastajan taitolistassa.

3.2 Käsityötaidon edellyttämiä kykyjä ja persoonallisuuden piirteitä

Varhaisimmissa käsityötaidon perusteisiin liittyvissä tutkimuksissa on huomio kiinnittynyt pelkästään taidon olemukseen siten, että on mitattu erilaisia kykyjä. Myöhemmin on alettu kiinnostua myös siitä, millainen persoonallisuus käsityön taitaja on. Muotoiluprosessiin tarvittavan teknologisen kyvykkyyden katsotaan koostuvan kolmesta osa-alueesta: taidosta, tiedosta ja arvojen asettamisesta. *Taidot* ovat tutkimisen, keksimisen, soveltamisen, arvioinnin ja kommunikaation taitoja. *Tiedot* kohdistuvat materiaaleihin, energiaan ja kontrolliin. *Arvot* sen sijaan kohdistuvat esteettisiin, taloudellisiin, teknologisiin ja moraalisiin tekijöihin. Käsityötaidon analyyseissä on todettu, ”...hyvään taitoon tarvitaan yleisen älykkään suoriutumisen ohella erityyppisiä kätevyys- ja havaintotekijöitä, luovuuden ja muodonantokyvyn tekijöitä, positiivisuutta ja aktiivisuutta. (Anttila 1993, 47 - 49.)

Käsityötaidon oppimista koskevassa tutkimuksessa saatiin esille persoonallisuuteen ja kykyrakenteeseen liittyviä tekijöitä, joiden katsotaan liittyvän menestymiseen käsityötaidoissa. Näitä olivat yleinen älykkyys ja kyky tehtävistä suoriutumiseen, muodonantokyky, -haptis – kinesteettinen havaintokyky, informaation käsittelykyky, persoonallisuuden erityiset osatekijät sekä työskentelyasenne. (*Haptinen havainto tarkoittaa kosketushavaintoa, kinesteettinen havainto tarkoittaa liike- ja lihastuntoaistimuksia. Materiaalin ominaisuudet voidaan päätellä sen tunnun perusteella, joka saadaan koskettamalla, esimerkiksi hivelemällä tai kevyesti painelemalla. Muodon, koon, painon ja rakenteen ominaisuudet pystytään päättämään kosketushavaintojen avulla*) Käsityötaidon analyyseissä todetaan myös, että hyvään taitoon tarvitaan yleisen älykkään suoriutumisen ohella

erityyppisiä kätevyys- ja havaintotekijöitä, luovuuden ja muodonantokyvyn tekijöitä, positiivisuutta ja aktiivisuutta. Myös kyvyille viestiä asioita annetaan suuri merkitys. (Anttila 1983, 48 – 51.)

3.3 Käsiyöllisen suunnittelun ja valmistuksen teoreettinen malli

Saadakseni selville taidon oppimiseen liittyviä osatekijöitä tuotteen valmistuksen eri vaiheissa, paneudun ensin Anttilan (1983) rakentamaan käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistus prosessin teoreettiseen mallin tarkasteluun. Tässä yhteydessä käsityöllisellä prosessilla tarkoitetaan sellaista suunnittelu- ja valmistusprosessia, jossa suunnittelija ja valmistaja on sama henkilö. Tekijän on hallittava tuotteen suunnittelu sekä valmistuksen eri vaiheet. Yleensä käsityöntekijä suunnittelee ja valmistaa tuotteen omaan käyttöönsä, joko itselleen tai jollekin tuntemalleen henkilölle. Tällöin kyseessä on harrastelijan tuottama produkti. Työn tekijälle on tärkeää valmiin tuotoksen lisäksi työskentelyprosessin tuottama tyydytys. (Anttila 1983, 112)

Käsitöiden suunnittelu ja valmistus on perinteisesti tapahtunut yksin tai muutaman hengen yhteistyönä. Käytettävissä ei yleensä ole suurtakaan tuotantoprosessin eri puolia tuntevaa asiantuntijajoukkoa. Tapahtuipa käsityötuotteen valmistus sitten ammatillisessa tai harraste mielessä on selvää, että tuotteen valmistusprosessin avainhenkilö on tuotteen valmistaja itse. Tekijän on hallittava prosessin ideointi- ja tuotantovaihe samoin kuin valmistuvan tuotteen arviointi. Hänen on hankittava kaikki tarpeellinen tieto- ja taito pääoma sekä tarvittavat resurssit tuotteen valmistamiseksi. Työn kuluessa saadaan ja otetaan vastaan erilaisia vaikutteita. Käsiyöllinen suunnittelu- ja valmistusprosessi on moniulotteinen tapahtuma ja sen analyysi osoittaa, että siihen on panostettava oman persoonallisuuden kaikki ulottuvuudet. (Anttila 1983, 107 - 108.) Käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli toimii tutkielmani yhtenä viitekehyksenä.

Mallin osatekijät:

1. Alkumielikuvan luominen ja ratkaisun hahmottaminen= tuumailu. Työn tarkoitus ja tavoitteet sisäisenä mielikuvana, ongelman täsmentyminen ja ratkaisumallin hahmottaminen sekä oman tieto-aidon kartoitus

2. Tekijän omat resurssit. Käsityöläisen omat henkilökohtaiset näkemykset, arvot, arvostukset ja odotukset sekä prosessiin kohdistuvat motivaation, luovuuden ja osaamisen tekijät sekä resurssien ja niiden rajoitusten välisen suhteen arviointi

3. Prosessin ulkopuoliset resurssit. Ympäristöstä tulevat näkemykset, arvot, arvostukset ja odotukset sekä prosessiin osoitettavat ulkopuoliset panokset (materiaaliset ym. resurssit sekä aika-, tila- ym. resurssit) lisäksi resurssien ja niiden rajoitusten välisen suhteen arviointi

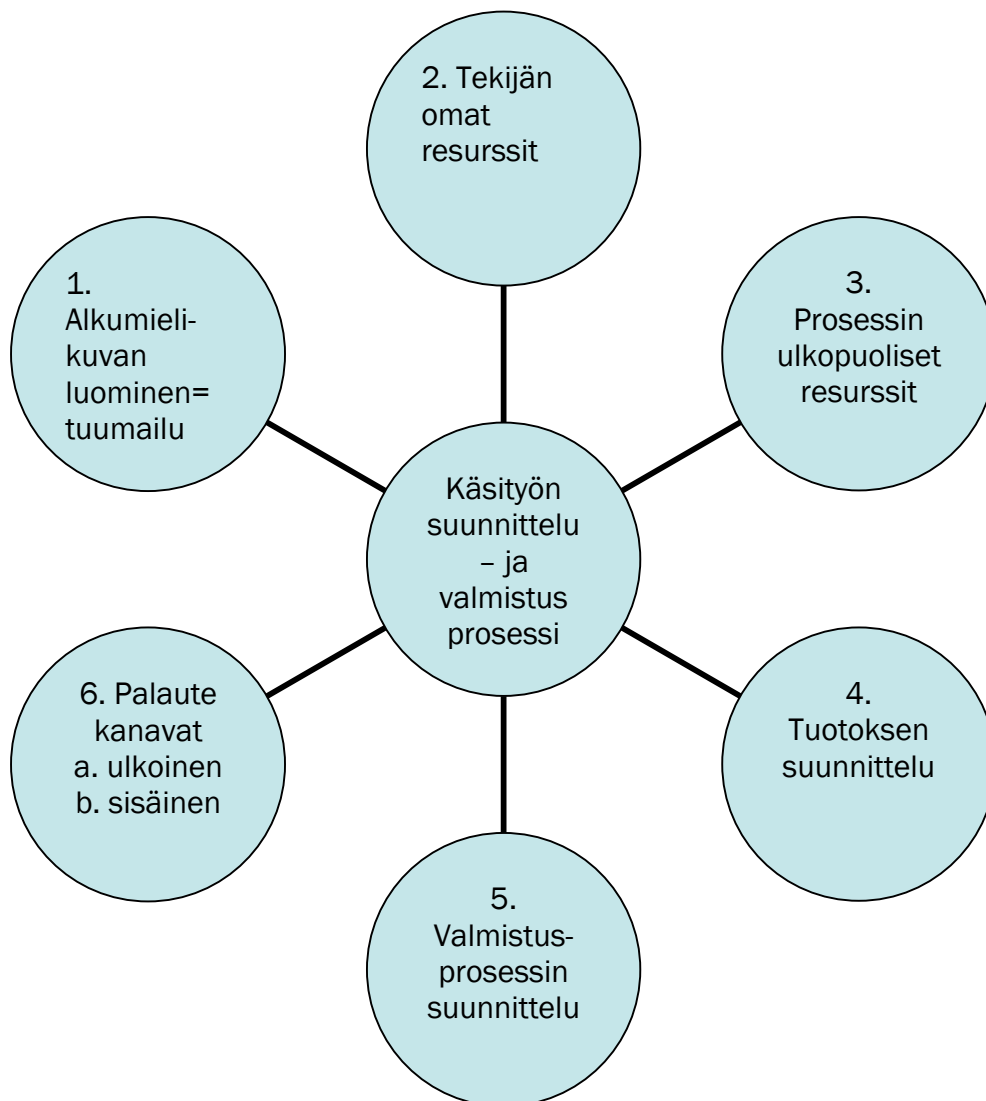
4. Tuotoksen suunnittelu. Suunnittelun ja valmistuksen kohteen analysointi

5. Valmistusprosessin suunnittelu. Työn suunnittelun ja valmistuksen prosessi eri vaiheineen, toimintojen määrittely, toimintasuunnitelman laatiminen sekä etenemisen seuranta ja arviointi.

6. Palautekanavat. **Ulkoisen palaute** merkitsee palautteen hankkimista ulkoisesti havaittavain keinoin. Palaute voi olla tuotteen testausta, arviointia tai vertailua todellisuuteen. **Sisäinen palaute** merkitsee palautteen hankkimista sisäisesti. Siihen liittyy elämysten, kokemusten ja havaintojen kartoitus ja tiedostaminen. Tämä palaute merkitsee omien resurssien uudelleen suuntaamista tai omien arvojen, arvostusten, asenteiden tai motivaation muutosta. Jokaisessa omakohtaisessa suunnittelun ja valmistuksen prosessissa opitaan uutta ja vanhat taidot ja tiedot saavat uutta syvyyttä samalla kun taitotaso kasvaa. **Ulospäin suuntautuva palaute** merkitsee prosessista ympäristöön säteilevää vaikutusta. Palautekanavat asettuvat ja toimivat kaikkien edellä mainittujen tekijöiden välissä. Osa palautteesta suuntautuu prosessiin päin, jolloin se voi muuttaa ja suunnata toimintaa uudella tavalla. Jos palaute suuntautuu prosessista ulospäin, se merkitsee käsityön ja muotoilun vaikutusta ympäristöön. (Anttila 1983, 110 - 113.)

Edellä kuvattu malli on hyvin pelkistetty. Tavallisesti prosessin lukuisat kerrokset sitoutuvat yhteen monin eri säikein ja muodostavat spiraalin tavoin etenevän rakenteen. Tämän rakenteen ylläpitämiseen tarvitaan käsityöläisen koko asiantuntemus ja käsityötaidon hallinta. Monenlaisten palautekanavien kehittäminen, yhteiset arvioinnit ja vertailu

ennakkomielikuviin auttavat käsityöläistä pääsemään prosessissaan kierros kierrokselta täsmentyneempiin ja tuloksen kannalta parempiin suorituksiin.

Kuva 3. Käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli (Anttila 1983, 108 mukaeltu)

Tarkasteltaessa neuleblogeja tässä teorettisessa viitekehyksessä voidaan olettaa, että internetissä toimivat neuleblogit tarjoavat neuleblogien kirjoittajille tärkeän sekä sisäisen – että ulkoisen palautekanavan. Joskin sisäisen palutekanavan merkitystä tekijälle itselleen on vaikea arvioida ulkopuolisena, koska palutteen merkitys konkretisoituu ihmisessä itsessään. Toisaalta neuleblogitekstejä lukiessa voi varsin hyvin huomata ne prosessit, joita kirjoittajat käyvät läpi eri tuotteita valmistaessaan ja kehitellessään ratkaisuja tuotteen valmistusprosessissa esiintyviin mahdollisiin ongelmiin tai onnistumisiin. Ulospäin

suuntautuva palaute heijastuu muihin lukijoihin ja toimii taas uutena palautekanavana lukijan sisäisen ja ulkoisen palutteen katalysaattorina. Näin kirjoittajat ja lukijat muodostavat dynaamisen kehän, jolla on tärkeä merkitys käsityön tuottamisen prosessissa.

4. TUTKIMUKSEN METODOLOGISET VALINNAT

Tutkimukseni ”Liisat Ihmemaassa” - Diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä, on laadullinen tutkimus, jossa tutkimuskohteena ovat suureen suosioon nousseet käsityöblogit. Tutkimus on rajattu lähinnä neuleblogeihin, joiden kautta tarkastellaan internet – aikakauden tarjoamia mahdollisuuksia jakaa ja luoda uutta tietoa sekä oppia formaalin koulujärjestelmän ulkopuolella. Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä toimii teoria käytäntöyhteisöjen toiminnasta, jaetun asiantuntijuuden ja hiljaisen tiedon muodostamasta kokonaisuudesta sekä käsityön merkityssisältöjen rakenteesta. Tutkimuksen toimintakontekstina on internet – verkko. Tutkimukseen käytetty aineisto on valmista verkkomateriaalia. Neuleblogeihin kertyy jatkuvasti tekstejä, kuvia, videoleikkeitä ym. materiaalia. Tutkimusaineiston kerääminen ja valmiin tuotetun materiaalin hyödyntäminen on siten melko vaivaton tapa kerätä tutkimusaineistoa. Koska materiaalia on saatavilla vaivattomasti ja erittäin runsaasti, on työn ja tutkimusongelman rajaaminen ehdottoman tärkeää. Valitsin kymmenen neuleblogija (<http://blogspot.com>) sattumanvaraisesti alkukartoitusta varten *googlesta* hakusanalla ”käsityöblogit”. Valitsemistani neuleblogeista varsinaiseksi tutkimusaineistoksi valitsin ahkerimmin päivitettävät neuleblogit. Olen seurannut neuleblogien elämää säännöllisesti noin vuoden verran keväästä 2008 kevääseen 2009, jonka jälkeen varsinaiseksi tarkastelujeni kohteeksi valikoitui viisi blogia. Niistä jokainen edustaa mielestäni kattavasti neuleblogaajia sekä sisällön tuottamisen että ahkeran päivittämisen suhteen.

Blogeihin tuotetaan tekstejä, elävää todellisuutta, koko ajan. Avatessamme koneen ja siirtyessämme internettiin olemme välittömässä yhteydessä siihen todellisuuteen, jonka internet meille tarjoaa. Siten pyrkiessäni tutkimaan tätä ilmiötä, on mielestäni perusteltua tutkia sitä juuri sellisena, kuin se verkossa on havaittavissa. Toisaalta ei tule unohtaa sitä tosi seikkaa, että olen itse tämän todellisuuden havaintaja sekä analysoija. Tutkimus on aina kuitenkin tutkijan tuoma näkökulma tutkittavan ilmiön valaisemiseksi. Tai kuten Edmund Husserl kirjoittaa eurooppalaisen tieteen kriisiä tutkivassa kirjassaan: ”*Jokapäiväinen*

ympäröivä elämän maailma edellytetään jo etukäteen olemassaolevaksi, maailma, jossa meillä kaikilla on tietoinen olemassaolo. Tässä maailmassa ovat myös tieteet tieteilijöineen ja teorioineen. Me olemme maailmassa objekteja objektien joukossa, elämismaailmallisessa mielessä; olemme siellä ja täällä, yksinkertaisessa kokemuksen varmuudessa, ennen kaikkea tieteellistä perustamista. Me olemme toisaalta subjekteja tätä maailmaa varten, nimittäin maailmaa kokevia, pohtivia, arvostelevia ja maailmaan tarkoitushakuisesti suuntautuneita Minä-subjekteja; meille ympäröivällä maailmalla on yksinomaan se olemismieli, jonka kokemuksemme, ajatuksemme, arvostuksemme jne. ovat kulloinkin antaneet. (Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie, 106-107, lyhennelmä;

suom. Markku Satulehto, emt. 61. Teoksessa Varto 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia, 33.) Ei siis ole olemassa puhdasta objektiivista tietoa, vaan kaikki tieto on subjektiivista, sillä tutkija päättää tutkimusasetelmasta oman ymmärryksensä varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 19.)

Jokainen tutkija siten osaltaan valaisee kohdettaan omista intohimoistaan tai mielenkiinnon kohteistaan käsin. Mitä useampi tutkii samaa ilmiötä, sen useampi valokeila tutkimuskohteeseen heijastuu ja sitä paremmin kohde on valaistu, jolloin ilmiön tarkastelunkin luulisi olevan vaivattomampaa...

4.1 Sosiaalinen konstruktionismi tutkimuksen taustalla

Tutkimukseni on diskurssianalyttinen tutkimus neuleblogeista käytäntöyhteisönä.

Tarkastelen sekä tutkimukseni teoreettista taustaa että metodia, koska diskurssianalyttisessä tutkimuksessa ne usein liittyvät läheisesti toisiinsa. Aluksi taustoitin aiheitani esittelemällä sosiaalisen konstruktionismin ideaa, jonka teoreettisiin lähtökohtiin diskurssianalyysi menetelmänä pohjautuu. Sosiaalinen konstruktionismi sisältää ajatuksen, jossa korostuu tutkittavan todellisuuden tulkinnallinen luonne. Kohtaamme todellisuuden aina jostakin näkökulmasta merkityksellistettynä ja itsellemme kulttuurillisesti mahdollisen kielen kautta.

Myös yhteiskunnan rakenteiden ja ihmisen identiteetin katsotaan konstruoituvan kielellisesti osana keskustelua ja puhumisen tapoja. Kieli on osa elävää todellisuuttamme, ei pelkkä tarkoitus, jolla kurkotetaan todellisuuteen vaan todellisuus itsessään. Kielen käyttö voidaan nähdä käytäntönä, jonka avulla ei ainoastaan kuvata maailmaa vaan myös merkityksellistetään

ja samalla järjestetään, rakennetaan, uusinnetaan ja muunnetaan sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Kieltä on mahdollista analysoida joko todellisuuden kuvana tai todellisuuden rakentamisena. Jälkimmäistä tapaa kutsutaan sosiaaliseksi konstruktionismiksi.

Diskurssianalyysi pyrkii tarkastelemaan tätä kielenkäyttöä ja muuta merkitysvälitteistä toimintaa sosiaalisen todellisuuden rakentajana, uusintajana ja muuttajana erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Hankamäki 2003, 33; Jokinen ym. 1993, 9; Suoninen 1997, 42.)

Pyrkiessäni luomaan käsitystä verkkoon tuotetuista kirjoituksista oletan, että juuri diskurssianalyysi voisi toimia aineiston käsittelyssä ja hahmottamisessa erityisen hyvin. Perustelen ajatustani sillä, että diskurssianalyytisessä tutkimuksessa tukeudutaan konstruktionistiseen näkökulmaan. Jokinen ym. (1993, 10) selventävät asiaa seuraavasti: ”.. *määrittelemme diskurssianalyysin sellaiseksi kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.*” (Jokinen ym. 1993, 10.) Kieli on sosiaalisen todellisuuden tuote samalla kun se itse tuottaa sosiaalista todellisuutta. Kieli ei ole neutraali todellisuuden heijastaja, vaan sen kautta ja avulla pyritään saavuttamaan erilaisia päämääriä elämässä. Myös tekstit pyrkivät aktiivisesti muodostamaan jonkin version asioista enemmän kuin kuvaamaan kohdettaan. Tekstit ovat osa sosiaalista toimintaa ja osa sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Kieltä käytetään moniin tarkoituksiin ja sillä on eri tehtäviä, joilla rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Kielen avulla luodut kuvaukset syntyvät tilanteen konstituoimina samalla kun ne konstituoivat tilannetta. Siis ihmisen tuottamaa puhetta tai tekstiä tulee tulkita siinä kontekstissa, jossa se on tuotettu. (Eskola & Suoranta 1998, 141 -142; Potter & Wetherell 1987, 32 -34, 169; Peräkylä 1990, 149 -150.) Tutkimissani neuleblogeissa tuotetaan sosiaalista todellisuutta sosiaalisessa käytännössä. Internet on toimintaympäristö, jossa yhteisöllisesti tuotetaan erilaisia kulttuurillisia todellisuksia.

Sosiaalinen konstruktionismi ei ole yksi yhtenäinen tai kiistaton teoreettinen suuntaus, vaan sen alle voidaan sisällyttää eri suuntauksia (Jokinen ym. 1999, 51). Konstruktionistisessa tutkimuksessa voidaan tarkasteluun ottaa esimerkiksi sukupuoli, seksuaalisuus, sairaus tai vammaisuus, joita lähestytään uusista, ennen lähestymättömistä näkökulmista. Sosiaalinen konstruktionismi sisältää siis idean uudelleen ajattelemisen mahdollisuudesta. (Burr 1998, 13 -17.) ”*Sosiaalisen konstruktionismin mukaan, meillä ei ole mahdollisuutta kohdata todellisuutta ‘puhtaana’, vaan aina jostakin näkökuilmasta merkityksellistettynä.*” (Jokinen ym. 1999, 39).

Eskola & Suoranta (1998, 139 -) mainitsevat lisäksi, että konstruktionistisen kielikäsitteen mukaan todellisuuteen ei sinänsä olekaan pääsyä, sillä joudumme tyytymään aina todellisuuteen sellaisena kuin se meille tulkitsemisen ja ymmärtämisen prosessissa ilmenee. Merkityksellistämisen tavat eli asioiden ja ilmiöiden nimeäminen on pitkän historiallisen prosessin tulosta. Näissä prosesseissa ihmisten välisellä vuorovaikutuksella on keskeinen rooli. Merkityksellistäminen on kahden kauppa; toisaalta se merkitysten vakiinnuttamisen prosessi, joka mahdollistaa ymmärrettävän kommunikoinnin arkipäivän maailmassa, toisaalta merkitysten rajat ovat alati liikkeessä ja ne voivat muntua tai korvautua uusilla merkityksellistämisen tavoilla. Esimerkiksi esineet, asiat tai instituutiot ovat tutkimuksen kohteen aina jollakin lailla nimettynä ja tutkija lähestyy näitä kohteita vain kulttuurisesti mahdollisten symbolien ja merkitysten kautta. (Jokinen ym. 1999, 39.) Teknologiaan ja vuorovaikutuksen rakentumiseen kiinnittyvässä työssäni joudun väistämättä, ainakin ajatuksellisesti, ottamaan kantaan keskusteluun teknologisesta determinismistä. Teknologisen determinismin mukaan tekniikka itsessään antaa suunna ja muutosvauhdin kehitykselle. Siten sosiaaliset muutokset ovat seurausta tekniikan sisäisistä ominaisuuksista. Sosiaalinen konstruktionismi edustaa täysin vastakkaista ajatusta tarjoten mahdollisuutta tarkastella tekniikkaa sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena. Hine (2000, 14) esittää tähän dikotomiaan liittyen kysymyksen internetin luonteesta suhteessa sitä ympäröivään yhteiskuntaan. Voidaanko internettiä tarkastella tuotteena vai kenties tilana? Onko internet kulttuurin tuottama artefakti, älykkään toiminnan kulttuurinen jatke vai muodostaako se oman itsenäisen kulttuurinsa? Omasta mielestäni internet tarjoaa mahdollisuuden tarttua kumpaankin vaihtoehtoon. Neuleblogit, jotka toimivat internetissä, voivat olla käyttäjälleen älykkään toiminnan kulttuurisia apuvälineitä (Hakkarainen ym.2004) ja neuleblogi muodostaa osan internetissä elävästä blogien muodostamasta weblogi – kulttuurista.

4.2 Diskurssianalyysi menetelmänä

Diskurssianalyysiä voidaan luonnehtia väljäksi teoreettiseksi viitekehyykseksi, joka sallii tutkijan lähestyä tutkimuskohdettaan eri painopistealueita käyttäen sekä erialisia menetelmiä hyödyntäen. (Potter & Wetherell 1998, 175; Suoninen 1997, 41.) Kuten edellä on jo lausuttu, ei diskurssianalyysisessä tutkimusotteessa voida ohittaa sosiaalisen konstruktionismin lähtökohtapremissejä. Siten sosiaalinen konstruktionismi näkyy sekä tutkimuskohteen

valinnassa, tutkimuskysymysten muotoilussa, analyyttisten työkalujen kehittämissä että tutkijan ja tutkimuskohteen välisen suhteen ymmärtämisessä. (Jokinen ym. 1999, 40 -41.) Diskurssianalyysille ja keskusteluanalyysille on yhteistä se, ettei niissä tehdä eroa kielen käytön ja todellisuuden välille. Sen sijaan niissä on pyrkimyksenä käsitellä aineistoja ensisijaisesti autonomisina kulttuurituotteina. Tulkintojen tekemisen mahdollisuus perustuu ajatukseen kielen käytön ja yhteiskunnan yhteenkietoutuneisuudesta. (Eskola & Suoranta 1998, 162.) Kielen käyttöä ei tarkastella vain siltana todellisuuteen, vaan se nähdään osana todellisuutta (Jokinen ym. 1993, 9).

Oman työni tutkimuksellinen viitekehys painottuu suuntaan, missä keskeistä on sosiaalisen todellisuuden vuorovaikutuksellinen rakentuminen. Tutkimukseni fokuksittuu neuleblogeissa käytäviin keskusteluihin. Keskusteluja analysoimalla pyrin löytämään eri repertuaareja, joiden kautta neuleblogien voidaan katsoa synnyttävän käytäntöyhteisön. Diskurssianalyysi sopii tutkimusmetodiksi työssäni, koska ” *diskurssianalyttisessä tutkimuksessa valitaan tutkimuskohteeksi ne kielelliset prosessit ja niiden tuotokset, joissa ja joiden kautta sosiaalinen todellisuutemme ja kanssakaymisemme rakentuvat.*” (emt. 40 -41) Tutkimusaineistoni koostuu internettiin tuotetuista kirjoituksista, kuvista ja työohjeista ym. informaatiosta. Tutkimuksen piiriin ei sen sijaan kuulu kielenkäytöstä irrallisiksi oletettujen mentaalisten prosessien, objektiivisten faktojen, universaalien lainalaisuuksien tai syy-seuraussuhteiden jäljittäminen. (emt. 40 – 41)

Konstruktivisuuden idea liittyy kielen jäsentämiseen sosiaalisesti jaettuna merkityssysteeminä. Merkitysten ajatellaan rakentuvan suhteessa ja erotuksena toisiinsa. Ajatus konstruktivisista merkityssysteemeistä sisältää loogisesti ei – heijastavuuden idean, jonka mukaan kieltä tai kielen käyttöä ei oleteta todellisuuden kuvaksi. Merkityssysteemien kirjo on pohjana sosiaalisen todellisuuden moninaisuudelle; useiden rinnakkaisten tai keskenään kilpailevien systeemien kentälle. (Potter & Wetherell 1989, 146 -157; Suoninen 1997, 47.) Ihminen liikkuu tekstien maailmassa sekä lukijana että luettuna. Molemmissa tapauksissa ihmiset ovat merkityssysteemien sisällä. Kuvatessani sosiaalista todellisuutta tutkimuskohteeni kautta väistämättä myös luon samalla tätä todellisuutta. Diskurssianalyysi antaa myös ajatuksille ”liikkumavaraa” lähestyä tutkimusaineistoa vapaammin ilman liian tarkkoja reunaehdoja.

Jokinen ym. (1993) esittelevät kirjassaan kaksi eri tavalla painottunutta tapaa toteuttaa diskurssianalyysia tutkimuksessa. Ensimmäinen suuntaus on ns. brittiläinen suuntaus, joka kehittyi sosiaalipsykologien, psykologien ja tieteen tutkijoiden keskuudessa. Analysointi keskittyy sosiaalisen todellisuuden moninaisuuteen ja toiminnan vaihtelevuuteen. Analysoinnin toinen lähestymistapa keskittyy valtasuhteisiin ja on saanut vaikutteensa mm. rankalaiselta filosofi -historioitsija Michel Foucault`a (1926 -1984). Analysointitavat eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja vaan ne painottavat diskursiivisen todellisuuden kahta ulottuvuutta. Kuten kirjan kirjoittajat osuvasti ilmaisevatkin asian: *”...sosiaalinen todellisuus voi jäsentyä periaatteessa lukemattomilla eri tavoilla, mutta jotkut jäsennostavat voivat vakiintuessaan tukahduttaa moninaisuutta, mikä nostaa valtasuhteet keskiöön.”* (Jokinen ym. 1993, 10 -11). Työni diskurssianalyttinen painopiste on sosiaalisen todellisuuden moninaisuuden ja toiminnan vaihtelevuuden, ei niinkään valtasuhteiden, tarkastelussa.

4.3 Tutkimuksen tulkinnan vaikeudesta

Laadullisen tutkimuksen yhtenä haastavimpana vaiheena on tulkintojen tekeminen aineistosta. (Eskola & Suoranta 1998, 147.)Voin varsin hyvin yhtyä tähän mielipiteeseen. Diskurssianalyysi on kuin verkko, johon on myös erittäin helppo sotkeutua. Kun avaa yhden repertuaarin, voi varsin kivuttomasti päästä kiinni siihen olennaisesti kiinnittyneeseen toiseen repertuaarin. Nämä repertuaarit liittyvät monin säikein toisiinsa luoden yhä hienorakenteisempia merkityssystemejä toinen toisiinsa kiinniityen ja kietoutuen. Kieli on ollut keskeinen työväline tässä tutkielmassani.

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa on kielen nähty jäsenostävän sosiaalisesti jaettuina merkityssystemeinä, jotka muodostuvat suhteessa ja erotuksena toisiinsa. (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993, 19). Erilaisia merkityssystemejä voidaan kutsua diskursseiksi tai tulkintarepertuaareiksi. Tiettyyn tutkimukseen ei ole valittavissa yhtä oikeaa käsitettä. Olennaista tutkimuksen kannalta on valitun käsitteen määrittelemine ja valinnan perustelemine. Molemmat käsitteet voidaan määritellä *” verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssyiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta.”* (Jokinen ym. 1993, 26 -27). Diskurssin käsite voidaan sovittaa tutkimuksiin, joissa painopiste on ilmiöiden historiallisuuden tarkastelussa, valtasuhteiden analyysissa tai institutionaalisissa sosiaalisissa käytännöissä. Tulkintarepertuaarin käsite kannan mukanaan samanlaisia rasitteita kuin diskurssin käsite. Tulkintaperepertuaarin käsite

soveltuu siten luontevimmin tutkimustehtäviin, joissa spesifioidaan yksityiskohtaisesti arkisen kielen käytön vaihtelevuutta. (Suoninen 1997, 48 -49.) Olen omassa tutkimuksessani pyrkinyt identifioimaan neuleblogeihin tuotetusta tekstimassasta eri merkityssysteemejä eli tulkintarepertuaareja. Merkkinä repertuaarin läsnäolosta on samansukuisten kielikuvien tai puhetapojen käyttö, sillä repertuaarin termit ovat usein johdettuja yhdestä tai useammasta avainvertauskuvasta. (Suoninen 1997, 91; Wetherell & Potter 1989, 172 - 173.)

Perinteisissä laadullisen tutkimuksen tutkimusraporteissa on tutkimusaineistosta kerätyillä sitaateilla pyritty osoittamaan ja kuvaamaan tutkijan tekemiä tulkintoja ja johtopäätöksiä. Diskurssianalyysissa sitaatit kuvaavat itse selontekoja, ei niistä tehtyjä tulkintoja. Tutkijan mielenkiinto kohdistuu usein itse selontekoihin. Aineistoa ei yleensä viipaloida eri teemojen alle, vaan sitaatteja tarkastellaan siinä yhteydessä, missä ne on esitetty. (Eskola J. ym. 1998, 197.) Diskurssianalyysissa kiinnostus kohdistuu merkityssysteemeihin ja siihen, miten ne aktiivisesti rakentavat versioita sosiaalisesta todellisuudesta. (Potter & Wetherell 1987, 32-34.)

4.4 Puheen kulku ja repertuaarien hallinta

Lukiessani neuleblogeja huomasin, kuinka eri kirjoittajien luomat blogit rakentuivat sisällöllisesti hyvin samankaltaisesti. Saman kirjoittajanblogissa oli erotettavissa useita eri merkityssysteemejä eli tulkintarepertuaareja, jotka kietoutuivat kuitenkin hyvin kiinteästi yhteen muodostaen ”puheen” virran. Koska tarkastelen tekstin tuottamista sivusta seuraajan roolissa, on minun pitäydettävä myös tarkkailijan asemassa. Aineistoni ei vastaa minulle valmiiksi muotoilemiini kysymyksiin vaan minun on pyrittävä löytämään ne merkitykset, jotka teksteihin ovat kätkeytyneet. Teksteissä on löydettävissä monia ns. ylimääräisiä asioita. Pintapuhetta, joka peittää alleen puheen tuottamisen syvemmät merkitykset. On siis kovin kiinnostavaa, miksi neuleblogaaja kirjoittaa asiasta A, muttei asiasta B tai C. Yleensä tällaiset kohdat hypätään empiirisessä aineistossa analyysia tehtäessä yli, koska niiden arvoa ei noteraata kovinkaan merkittäväksi. Mutta kielen käytön vaihtelevuutta analysoitaessa nämä kohdat ovat kuitenkin erittäin hedelmällisiä. (Suoninen 1997, 101 -102.)

Diskurssianalyttisesti tutkittuna neulebolit tarjoavat tutkittavaksi tekstimassan, josta riittäisi materiaalia monen eri tieteenalan tutkimukseen. Oma lähestymistapani tähän

aineitton on kasvatustieteellisen näkökulman läpivalaisema ja yhtenä merkittävänä taustateoriana toimii teoria käytäntöyhteisöistä oppimisen kontekstina sekä hiljaisen tiedon muuttamisesta eksplisiittiseen muotoon. Toinen merkittävä taustateoria työlleni on käsityön tuottamiselle asetetut ehdot. Niiden kautta voidaan tarkastella neuleblogeja kontekstina, joka tarjoaa mahdollisuuden täyttää ainakin osittain näitä tarpeita.

5. NEULEBLOGIT KÄYTÄNTÖYHTEISÖNÄ

Käytäntöyhteisöille on ominaista, että ne muodostuvat melko pienistä ihmisryhmistä ja kuuluvat arkipäivään. Niillä on yleensä jotakin yhteistä tiedollisia tai käytännöllisiä tavoitteita, jotka saavat ryhmän jäsenet toimimaan yhdessä. Hakkarainen ym. (2004, 125) korostavatkin, että tulemme harvoin tietoisesti käytäntöyhteisöjen toiminnasta, koska kysymyksessä ovat yleensä epämuodollisesti ryhmänä tai verkostona toimivat yhteisöt. Nyt tarkasteluni kohdistuukin neuleblogeihin käytäntöyhteisönä, jossa oletan olevan runsaasti asiantuntijuuteen kiinnittynyttä hiljaista tietoa, joka tehdään näkyväksi neuleblogeissa erilaisten tarinoiden, kuvien, ohjeiden tai viitteiden kautta. Aineiston analyysivaihe on moniulotteinen prosessi. On huomioitava käytäntöyhteisön olemassaolon edellytykset, mutta on myös tunnistettava käsityön tuottamiseen liittyvät yleiset teoreettiset mallit. Näiden kahden teoreettisen perusmallin muodostamasta synteesisistä voidaan katsoa rakentuvan työni selkäranka, jonka varaan koko tutkielma nojaa. Seuraavassa luon kokonaiskuvaa työni tutkimuksellisen osa eri vaiheista sekä tutkimustuloksista.

5.1 Aineisto

Tutkimusaineistoni koostuu yksityisten henkilöiden tuottamista nettipäiväkirjoista, joita kutsutaan blogeiksi. Tutkielmani keskiössä ovat neuleblogit, jotka kuuluvat käsityöblogien ryhmään. Tutkimusaineistoksi valikoitui kymmenen neuleblogia osoitteessa <http://blogspot.com>. Lähdin valitsemaan blogeja sattumanvaraisesti alkukartoitusta varten *googlesta* hakusanalla ”käsityöblogit”. Kaikenkaikkiaan käsityöblogeja löytyi yli 200. Neuleblogien valintaan ei ollut mitään erityistä taikatempua tai viisastenkiveä ajatuksia selventämään, joten valintaa täytyi tehdä osittain intuitiivisin menetelmin. Vierailin useilla kymmenillä neuleblogi – sivustoilla saadakseni kokonaiskäsityksen siitä, mitä noilla sivuilla on tarjottavana. Alkukartoituksen jälkeen aloin tehdä valintaa. Huomasin melko pian, että

neuleblogeilla oli hauskoja ja vetäviä nimiä, jotka kutsuivat avaamaan ovia tähän merkilliseen maailmaan. En ollut vielä kuitenkaan täysin varma, voinko aloittaa tieteellisen tutkimukseni pelkän intuition perusteella. Työni teoreettisen tukirangan kehittymisen myötä lisääntyi oma ymmärrykseni käsiteltävästä aiheesta ja tutkimusaineisto alkoi saada selvempää muotoa. Hyvin pian ahkeran aineistoon tutustumisen jälkeen alon huomata, että neuleblogeilla on varsin selkeä rakenne kirjoittajien erilaisuudesta huolimatta. Lopulta valitsin varsinaiseksi tutkimusaineistoksi ahkerimmin päivitetyt neuleblogit, joiden sisällöllinen anti oli suhteellisen runsas. Seurasin neuleblogien elämää säännöllisesti noin vuoden verran kevästä 2008 keväeseen 2009, jonka jälkeen varsinaiseksi tarkastelujeni kohteeksi valikoitui viisi blogia. Niistä jokainen edustaa mielestäni kattavasti neuleblogaajia sekä sisällön tuottamisen että ahkeran päivittämisen suhteen. Neuleblogeissa on runsaasti tekstimassaa, koska blogien luonteen mukaisesti tekstit jäävät ”elämään” tekstialustalle, joten tutkimukseen käytetty aineisto oli rajattava tarkasti. Tutkimukseen käytetty aineisto on siten rajattu materiaaliin, joka on tuotettu kesän 2008 ja kevään 2009 aikana.

5.1.1 Lyhyt katsaus blogien teknisiin ominaisuuksiin

Tässä vaiheessa työtäni, on kuitenkin paikallaan esitellä blogien ominaisuuksia hieman syvällisemmin. Jotta niiden tarjoamaa antia erilaisten yhteisöllisten toimintojen mahdollistajana on helpompi ymmärtää, on paikallaan selvittää lyhyesti blogien olemusta. Olen valinnut oppaakseni Jere Majavan Pro gradu – tutkielman Suomalaisten webblogien verkosto keskustelevana julkisuutena (2006). Majava työskentelee tällä hetkellä Helsingin yliopiston opetusteknologiakeskuksessa.

Majava (2006) on omassa Pro gradu – tutkielmassaan kuvannut weblogia tai blogia seuraavasti:

” Muodollisesti weblog tai blogi on loki- tai päiväkirjan tavoin päivytyistä, itsenäisistä merkinnöistä koostuva websivusto. Weblog muodostaa aina kumuloituvan prosessin: uusi tuotettu sisältö ei korvaa vanhaa vaan kaikki merkinnät arkistoituvat. Uusien merkintöjen ilmaantumistahti vaihtelee käytännössä useista merkinnöistä päivässä pariin kuukaudessa. Uusimmat merkinnät esitetään aina sivuston etusivulla, vanhemmat löytyvät yleensä kuukausittain järjestetyistä arkistoista. Blogien lukijat, joiden määrä voi vaihdella muutamasta kymmeneen tuhansiin,

saattavat olla vakituista yleisöä tai satunnaisia kävijöitä. Kronologisen järjestyksen lisäksi blogin merkintöjä on usein mahdollista seurata esimerkiksi teemojen tai kategorioiden avulla. Weblogit ovat yleensä yksityishenkilöiden julkaisemia ja tyylliltään henkilökohtaisia ja epämuodollisia. Weblogit ilmestyivät 1990-luvun puolivälissä ja tulivat suosituiksi ilmaisten julkaisutyökalujen myötä vuosituhannen vaihteessa. Koska nykyisin kuka tahansa verkkoyhteyden omaava pystyy julkaisemaan omaa weblogia, niiden laatu, sisältö ja tavoitteet vaihtelevat suuresti.”

Weblogille ei ole varsinaista suomenkielistä vastinetta, mutta käsitteitä verkko – ja nettipäiväkirja on yritetty ottaa käyttöön vaihtelevalla menestyksellä. Weblogien kirjoittajien käyttämät nimitykset weblog tai blogi ovat vakiintumassa suomen kieleen. Kirjoittajista käytetään nimitystä *blogaaja* ja sivustojen ylläpitämistä kutsutaan *blogaamiseksi*. Vaikka blogeja on ollut mahdollista tuottaa ja lukea internetissä jo useita vuosia, voi vielä hyvinkin kohdata yleistä ihmetystä kertomalla tekevänsä tutkimusta neuleblogeista. Yleensä kysytään, mitä neuleblogit oikein ovat ja mitä niissä ”puhutaan”? *Googletettaessa* hakusanalla blogi löytyi lähes 5 miljoonaa aihetta suomenkielisiltä sivuilta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että lähes jokaisella suomalaisella voisi olla oma henkilökohtainen nettipäiväkirjasivustonsa internetissä. Näin tuskin vielä kuitenkaan on asian laita.

Weblogeihin liittyy monia niille tyypillisiä teknisiä ominaisuuksia ja sosiaalisia käytäntöjä. Weblogit koostuvat pääosin hyperteksteistä, mutta sivustoille on mahdollista liittää myös multimediaa – kuvia, ääntä ja liikkuvaa kuvaa. Sivustoihin liittyy myös henkilökohtaisuus, sillä kotisivun tavoin henkilökohtainen weblog toimii kirjoittajansa merkitsemänä verkossa. Yksittäisillä blogimerkinnöillä on yleensä yksilöllinen, pysyvä osoite, niin sanottu permalinkki tai ikilinkki, joka mahdollistaa yksittäiseen merkintään viittamisen hyperlinkillä. Vanhat merkinnät on löydettävissä sivuston arkistojen kautta. Ikilinkit muodostavat yksinkertaisuudestaan huolimatta keskeisen elementin vuorovaikutuksellisuuden rakentumiselle. Ne ovat edellytys merkintöjen välisille viittauksille ja sitä kautta linkkien välittämille weblogien välisille keskustelusuhteille. (Majava 2006, 4-5.)

Tutkimukseni kannalta on merkityksellistä määritellä myös blogien vuorovaikutuksellisuutta. Yleensä blogit mielletään niiden henkilökohtaisuudesta huolimatta myös julkaisu- sekä vuorovaikutusalustaksi. Blogeissa on yleensä sisällytetty toiminto, jossa lukija voi jättää

julkisen kommentin kirjoittuun aiheeseen liittyen. Blogit voivat myös keskustella keskenään viittaamalla toisiinsa. Yksittäiset merkinnät eri blogeissa ovat puheenvuoroja keskusteluissa ja kaikki merkinnät voivat periaatteessa toimia keskustelun avaavina puheenvuoroina. Blogit muodostavat hajautettuja, hyperlinkein nivottuja keskusteluja, jotka synnyttävät avoimia, verkostomaisia keskusteluyhteisöjä. Blogosfääri on käsite, joka viittaa blogeihin yhteisönä tai sosiaalisena verkostona. (emt.)

Weblogien ominaisuus yhdistää konsultaatioon, rekisteröintiin ja keskustelujen viestintään liittyviä tasoja tekevät blogeista kokonaan uuden ja muista internet – pohjaisista viestimistä itsenäisen median. Verkkojulkaisuina weblogit voivat toteuttaa konsultoivaa viestintäsuhdetta, jossa vastaanottajat hakevat tietoa sitä välittävästä keskuksista. Majavan (2006, 10) mukaan keskustelava suhde perustuu sivustojen väliseen vaihtoon ja on aktiivisinta blogien muodostamien avointen yhteisöjen sisällä. Rekisteröivä toiminta perustuu keskukseseen, joka kerää tietoa eri lähteistä ja välittää sitä eteenpäin. Päiväkirjamaiset weblogit operoivat lähinnä keskustelun ja linkkiblogit rekisteröinnin tasolla. (Majava 2006, 10)

5.1.2 Tutkimuksen eettisyydestä

Kuten olen jo aiemmin maininnut, koostuu tutkimusaineistoni internettiin tuotetuista neuleblogeista. Yleisesti internet voidaan ymmärtää sekä tutkimuksen kohteena, tutkimusvälineenä että aineiston lähteenä (Kuula 2006, 169). Lähtiessäni lukemaan neuleblogeja tunsin oloni varsin kiusaantuneeksi, sillä en ollut tottunut kirjoittelemaan blogeja enkä myöskään ollut tottunut niitä lukemaan. Toisaalta blogit ovat avoimia sekä luonteeltaan julkaisun omaisia ja kirjoittajien katsotaan tiedostavan blogien luonne. Silti lukiessani toisten arkipäivän kuvauksia tunsin olevani kurkkimassa, ikään kuin istumassa näkymättömänä ja tuntemattomana vieraan keittiön pöydän ääressä. Hyvin pian kuitenkin kadotin häveliäisyyden tunteen ja aloin kiinnostuneena seuralla, mitä tarinoita blogeihin tuotetaan. Mitä enemmän luin, sitä selvemmin pystyin irrottautumaan kurkistelijan roolista ja sitä paremmin kykenin havaitsemaan aineistosta erilaisia ulottuvuuksia. Mutta kuinka julkista tämä aineiston ”tonkiminen” saattoi olla?

Omassa tutkielmassani internet tarjosi valmiin tekstimassan, joka tuli tutkimusta varten rajata tietyin ehdoin. En kysynyt lupaa blogien kirjoittajilta tutkimustani varten, sillä tutkin neuleblogeja yleisenä ilmiönä, en yksityisinä, persoonallisina tuotoksina eikä kotisivujen,

blogien ja verkkopäiväkirjojen tutkiminen edellyttää lupaa mainittujen sivustojen haltijoilta. (Kuula 2006, 188.) Siten tutkimukseen valittujen neuleblogien kirjoittajat eivät edes tiedeet olevansa osa tutkimustani. Tämän vuoksi jouduin tarkkaan harkitsemaan, kuinka paljon voin tutkielmassani paljastaa neuleblogien kirjoittajista, heidän henkilöllisyydestään tai neuleblogeihin tuotetusta kuvallisesta materiaalista ylittämättä sopivuuden rajaa tai jopa rikkomatta yksityisyyden suojaa. Kuulan (2006) mukaan perinteiset kotisivut sekä blogit voidaan nähdä julkaisuina, jotka useimmat saavat tekijänoikeudellista suojaa.

Tekijänoikeuslain mukaan teos saa suojaa, jos se on niin itsenäinen ja omaperäinen, että kenenkään muun kuin tekijän ei voitaisi olettaa päätyvän muodoltaan samanlaiseen lopputulokseen itsenäisesti vastaavaan työhön ryhtyessään. Näin ollen voidaan ajatella, että kaikki tutkimukseen käytetyt neuleblogit nauttivat tekijänoikeudellista suojaa. Siten en ole käyttänyt työssäni neuleblogeissa esiintyvää kuvallistamateriaalia, vaikka kuvien havainnollisuudesta ja visuaalisesta viehättävyydestä olisikin ollut työssäni merkitystä. Olen pyrkinyt kirjoittamaan kuvien ja erilaisten linkkien merkityksen auki aineiston analyysissä.

Tekijänoikeudellisesti sivustoihin pitäisi viitata normaalein viitetiedoin, mutta tutkimustulosten ja sivustoilla olevan henkilökohtaisen ”otteen” perusteella ei mielestäni ollut asianmukaista tuoda tutkielmassani esille verkossa esiintyvien ihmisten henkilötietoja. Sillä vaikka neuleblogeilla onkin varsin vetäviä ja houkuttelevia työnimiä, on jokaisen blogin kirjoittajan henkilötiedot saavutettavissa neuleblogin nimen perusteella kyseisiltä sivustoilta. Nimettömyyttä tutkimusjulkaisuissa puoltaa sekin, että verkkoympäristössä on mahdollista muuttaa ja poistaa omia kotisivuja ja verkkopäiväkirjoja koska tahansa, mutta tutkimusjulkaisut, tutkielmat ym. ovat sekä avoimia että pysyvästi säilytettäviä. (Kuula 2006, 188 – 189.)

5.2 Analyysiprosessi

Blogeihin tuotetaan tekstejä, elävää todellisuutta, koko ajan. Avatessamme koneen ja siirtyessämme internetiin olemme välittömässä yhteydessä siihen todellisuuteen, jonka internet meille tarjoaa.

Lähtiessäni tutkimaan neuleblogeja olin kuin Liisa Ihmemaassa. Aikansa verkossa edetessään ei huomaa lainkaan kulkeneensa kauas kotoa. Yksi ovi auetessaan johtaa toisen luo ja toinen toisen.. niin siis kävi myös minulle. Lähdin lukemaan toista neuleblogia, jossa viitattiin erääseen malliin ja kuvaan ja klikattuani taas uutta kuvaa jatkoin matkaani täysin uudelle

sivulle. Neuleblogaajien tuottamat sivustot ovat rakentuneet hyvin samankaltaisesti ja niiden toiminnassa voidaan nähdä useita yhteneväisyyksiä. Varsin selkeä yhteinen piirre kaikissa tutkimukseen käytetyissä neuleblogeissa oli sivustojen erittäin taidokkaasti toteutettu ulkonäkö. Sivulla olevat valokuvat tukivat ja havainnollistivat tekstejä. Valmiit linkit ohjasivat lukijaansa informaation ääreltä toisen tiedonlähteen luo. Ja välillä näyttöpäätteelle piirtyi kauniita valokuvia lapasista, täytekakuista, hartiahuiveista, kumisaappaista, kuulaista syysaamuista, pakkasen puremasta kirpeän punaisesta omenasta, kuvia kehräämisestä, neulomisesta, herkullisen värisistä langoista... kuvia loputtomiin. Ja näistä rakenteista minun tuli löytää käytäntöyhteisön toiminnan ehtoja.

Diskurssianalyysissä tutkimuksellinen mielenkiinto kohdistuu aineistoista erottuviin merkityssysteemeihin ja siihen, miten ne aktiivisesti rakentavat versioita sosiaalisesta todellisuudesta. (Potter & Wetherell 1987, 32 – 34.) Kuten jo olen edellä todennut, lukiessani neuleblogeja havaitsin, kuinka eri kirjoittajien luomat blogit rakentuivat sisällöllisesti hyvin samankaltaisesti. Saman kirjoittajanblogissa oli erotettavissa useita eri merkityssysteemejä eli tulkintarepertuaareja, jotka kietoutuivat kuitenkin hyvin kiinteästi yhteen muodostaen ”puheen” virran. Koska tarkastelen tekstin tuottamista sivusta seuraajan roolissa, on minun pitädyttävä myös tarkkailijan asemassa. Aineistoni ei vastaa minulle valmiiksi muotoilemiini kysymyksiin vaan minun on pyrittävä löytämään ne merkitykset, jotka teksteihin ovat kätkeytyneet. Teksteissä on löydettävissä monia ns. ylimääräisiä asioita so. pintapuhetta, joka peittää alleen puheen tuottamisen syvemmät merkitykset. On siis kovin kiinnostavaa, miksi neuleblogaaja kirjoittaa asiasta A, muttei asiasta B tai C. Yleensä tällaiset kohdat hypätään empiirisessä aineistossa analyysia tehtäessä yli, koska niiden arvoa ei noteraata kovinkaan merkittäväksi. Mutta kielen käytön vaihtelevuutta analysoitaessa nämä kohdat ovat kuitenkin erittäin hedelmällisiä. (Suoninen 1997, 101 -102.)

5.3 ”Puhe” neuleblogeissa

Tässä kappaleessa rakennan kokonaiskuvaa neuleblogeista käytäntöyhteisönä esitellen kolme päärepertuaaria eli puheen tuottamisen mallia, jotka olivat erotettavissa tutkimusaineistosta diskurssianalyttisesti. Puhuminen repertuaarien käytöstä tai eri repertuaareihin tukeutuvasta kielenkäytöstä soveltuu luontevimmin sellaisiin tutkimustehtäviin, joissa spesifioidaan yksityiskohtaisesti arkisen kielenkäytön vaihtelevuutta. Täytyy myös muistaa,

että repertuaarit ovat tutkijan tulkintatyön tuloksia, eivät analyysin raakamateriaalia. (Suoninen E., 1997, 49.) Tulkintoja tehtäessä on huomattava, että tutkija ei etsi yksiselitteisiä kategorioita tuotetusta puheesta tai kirjoituksesta vaan tutkija pyrkii ”lukemaan” analyttisesti sitä kontekstia, jossa puhe tuotetaan. (Potter & Wetherell 1989, 34 -36.)

5.3.1 Puhe perheestä

Puhe perheestä – repertuaari käsittelee kertomuksia elämästä, lapsista, miehestä, arkipäivän tapahtumista. Esimerkkinä arkielämän värikkäät kuvaukset ja itse keksityt ”omintakeiset” lausahdukset, joiden voidaan katsoa rakentavan yhteistä toimijoiden identiteettiä. ”Me kuulumme yhteen” – hengen luojat kirjoittavat arkielämän kuvauksista elävästi rohkaisten samalla toisia neuleblogien kirjoittajia vastavuoroiseen toimintaan yhteisen harrastuksen pariin verkossa. Tämä on yksi käytäntöyhteisön toiminnan ulottuvuuksista.

”Se mikä tässä vaivaa, taitaa olla sama mikä vaivaa tuhansia muitakin perheitä tässä maassa: huoli toimeentulosta. Siipan työsoppari kaatui loppusenteillä rekrytointikieltoon ja sitä seuranneeseen yt-puuhaan. Ansiosidonnainenkin loppuu muutaman viikon kuluttua. Taskulaskin punaisena ollaan ynnäilty miten saadaan rahat riittämään. Kait ne jotenkin riittää. Mutta yhtään yllätystä ei saa tulla: auto ei saa hajota kuten ei myöskään pesukone. Ja nehan hajoavat *just* silloin kun ei missään nimessä saisi. Tietty huolestuminen ja masentuminen eivät auta patkääkään, mutta vaikeaaahan se on olla hurlumhei meiningillä. Niin ja lamaa ei saisi ruokkia.”

”Ruoanlaiton lomassa siivosin huushollia ja twistasin Let me be your teddybear tahdissa. Mopatessa huomasin että Don't be cruel to my heart that's blue on liki samanlainen kuin tuo Teddybear piisikin. Kuunnelkaapa vaikka.”

Kirjoittaja haluaa jakaa arjen kokemuksen toisten kanssa, ja kertoo avoimesti perheen taloudellisista huolista. Jokapäiväisen arjen kokemukset halutaan jakaa ja luodaan tuttuudentunnetta verkon ”kasvottomalle” toimintaympäristölle. Kirjoittaja ”juttelee” aivan kuin ystävälle kertoillen ansiosidonnaisen päivärahan loppumisen tuottamasta huolesta ja perhettä rasittavista muista mahdollisista ylimääräisistä menoista. Päiväkirjamerkinnän loppuun lisätään kevennys siivoustuokiosta tanssin tahdissa. Puhe perheestä – repertuaariin voidaan käsitellä myös neuleblogeissa esiteltyt matkakertomukset kuvineen. Matkailu, kuvat ja tarinallinen anti viestivät siitä, että arjen tapahtumia on helppo jakaa myös verkon kautta

verkkoyhteisön jäsenille. On myös hyvä muistaa, että kaikki verkkoon tuotettu on lähes globaalisti tarkkailtavissa ja havainnoitavissa. Seuraavassa näyte eräästä neuleblogista heinäkuulta 2008.

” Kesälomamatka suuntautui tänä kesänä Tallinan kautta Liettuan Klaipedaan ja Kuurin kynnäkselle. Ihania paikkoja. Suosittelen lämpimästi. Matka taittui Tallinnasta bussilla. Äkkiseltään 10 tunnin bussimatka kuulostaa kamalalta, mutta matkapahoinvointitabletit ja Eurolinesin luksusbusseit tekivät matkasta mukavan. No olisi se hieman lyhyempi voinut olla.” (Tekstiin oli liitettynä valokuvia ko. matkalta)

Seuraavassa tekstissä kirjoittaja kertoo oman lapsen uudesta polkupyörästä. Verkkomaailma on hyvin inhimillistä ja arjen kuvailua täynnä.

” Muuten täällä ollaan juhlistettu kevään alkua ostamalla kuopukselle ihka ensimmäinen pyörä. Odotin hänen tykkäävän siitä, kun hän oli näyttänyt meille innoissaan lehtien pyörämainoksia, mutta pikkumiehen ilo uudesta menopelistä oli jotain sanoinkuvaamatonta. Hän olisi ottanut sen mukaan sänkyynkin jos vain olisi saanut. Istui pyörän selässä koko illan, soitti soittokelloa ja ihaili. Emme meinanneet saada häntä pois siitä millään. Eikä se into ole vielä laantunut :)”

Tai toisaalta tuotetaan kuvauksia perheen sairastelusta. Oman lapsen sairastelusta kertominen on varsin tyypillinen puheenaihe arjen keskellä, kun aikuiset tapaavat toisiaan ja haluavat aloittaa puheen jostakin yhteisestä ja hyvin yleisesti tunnetusta aiheesta – kuten esimerkiksi lapsen sairastelusta.

”Blogissa on ollut jonniinasteinen radiohiljaisuus. Meillä kun on ollut The Tauti. Minä ensin ja sitten kaikki muut perässä. Eilen lähinnä itketti kun kattelin pitkin sohvaa rönnöttäviä, yskiviä ja räkänenäisiä tyyppejä, joihin myös itse kuului. Oikea masennuksen multihuijennus koko näky!

Käytäntöyhteisöön liittyy vastavuoroiseen toimintaan sitoutuminen, mikä tarkoittaa asioiden tekemistä yhdessä yhteisön toisten jäsenten kanssa. Yhteiset käytännöt sitovat yhteisön jäseniä toisiinsa, vaikka yksittäinen osallistuja ei olisikaan vuorovaikutuksessa jokaisen muun osallistujan kanssa. Yhteisön jäseniltä vaaditaan tietoista ponnistelua, joka tähtää yhteisöstä huolehtimiseen ja sen koossa pitämiseen. (Hakkarainen ym.2004; Wenger 1998.) Omasta elämästä kertominen ja arkipäivän tapahtumien ja kokemusten jakaminen toisten kanssa on

merkki yhteisestä tietoisesta toiminnasta yhteisön hengen luomiseksi ja yksi tapa lujittaa yhteisön sisäisiä suhteita. Käytäntöyhteisössä syntyville vastavuoroisille suhteille on tyypillistä myös sellaisten toimintatapojen muodostuminen, jonka varassa yhteisö tekee asioita yhdessä. Kuten arjessa yleensäkin haluamme jakaa asioita niiden ihmisten kanssa, jotka koemme jollainlailla läheisemmiksi kuin toiset. Neuleblogien kirjoittajat kirjoittavat itselleen, mutta myös toisille. Ketä pidetään merkityksellisenä toisena, jää tässä tutkimuksessani selvittämättä. Oletan, että neuleblogien kirjoittajat olettavat kirjoittavansa itsensä lisäksi toisille alan harrastajille. Wenger (1998) esittää että, sellaiset syntyvät toimintatavat, joiden varassa yhteisön jäsenet voivat tehdä asioita yhdessä, luo tilan, jossa tieto virtaa ja uudet ideat leviävät, Näin voidaan todeta tapahtuvan myös neuleblogaajien muodostamassa verkkoyhteisössä.

Verkossa toimiva neuleblogaajien yhteisö ei kohtaa toisiaan kasvokkaisessa vuorovaikutussuhteessa. Kuitenkin voidaan havaita, että verkkoyhteisöön muodostuu jaettuja toimintatapoja, jotka auttavat tiedon jakamisessa ja ongelmien ratkaisussa.

5.3.2 Puhe käsityöstä

Puhe käsityöstä – repertuaari käsittää yleisellä tasolla sitä, milloin tuotetaan ja mitä tuoteaan. Tähän samaan repertuaariin liittyy myös joskus hyvinkin laajasti kerrottu prosessikuvaus siitä, **miten** tuoteaan. Miten – kysymys voidaan nähdä keskeisenä toiminnan kuvaajana neuleblogeissa. Miten- kysymyksen kautta neuleblogit voidaan nähdä elävänä käytäntöyhteisönä, joka liittyy lukijoita sekä muita blogien tuottajia yhteen. Kirjoittajilla voidaan olettaa olevan yhteinen tarkoitus osallistuessaan oman bloginsa tuottamiseen ja liittyessään siihen yhteisöön, jonka neuleblogi muodostaa. Olen tutkielmassani lähtenyt oletuksesta, että neuleblogien kirjoittajilla on käsityön tuottamiseen liittyviä tavoitteita. Anttilan (1993) käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessiin liittyvän teoreettisen mallin pohjalta (*malli on esitetty tässä tutkielmassa aikaisemmin*) voidaan olettaa, että neuleblogien kirjoittajat käyttävät internettiä saadakseen palautetta työskentelyprosessinsa ”polttoaineeksi”. Monenlaisten palautekanavien kehittäminen, yhteiset arvioinnit ja vertailu ennakkomielikuviin auttavat käsityöläistä pääsemään prosessissaan kierros kierrokselta täsmentyneempiin ja tuloksen kannalta parempiin suorituksiin.

Tarkasteltaessa neuleblogeja tässä teoreettisessa viitekehyksessä voidaan olettaa, että internetissä toimivat neuleblogit tarjoavat neuleblogien kirjoittajille tärkeän sekä sisäisen – että ulkoisen palautekanavan. Joskin sisäisen palutekanavan merkitystä tekijälle itselleen on vaikea arvioida ulkopuolisena, koska palutteen merkitys konkretisoituu ihmisessä itsessään. Toisaalta neuleblogitekstejä lukiessa voi varsin hyvin huomata ne prosessit, joita kirjoittajat käyvät läpi eri tuotteita valmistaessaan ja kehitellessään ratkaisuja tuotteen valmistusprosessissa esiintyviin mahdollisiin ongelmiin tai onnistumisiin. Ulospäin suuntautuva palaute heijastuu muihin lukijoihin ja toimii taas uutena palautekanavana lukijan sisäisen ja ulkoisen palutteen katalysaattorina. Näin kirjoittajat ja lukijat muodostavat dynaamisen kehän, jolla on tärkeä merkitys käsityön tuottamisen prosessissa. Esimerkkinä eräs teksti kehräämisen taidon esittämisestä ja opettamisesta verkon välityksellä neuleblogissa.

”Ensiksi tosin haluan muistuttaa että mun tapani tehdä lankaa ei ole se ”oikea”. Ja kyllä, minulla on onneksi sen takia. Toisaalta tykkään tästä tavasta tehdä ja siten saan aikaiseksi lankaa josta tykkään. Joten voiko se olla sitten niiiiiin väärin? Ketään en kannusta tekemään tällä tavoin, koska näin tekemällä saa tuhrattua järettömän määrän tunteja. Olkaa hyvät ja opetelkaa se oikea tapa! Koska olen tämmönen pässinpää, perse edellä puuhun läpi harmaan kiven, jatkan valitsemallani linjalla.”

Neuleblogin kirjoittaja kuvaa omaa työprosessiaan ja reflektoi omaa osaamistaan pyrkiessään tekemään omaa osaamistaan näkyväksi. Tätä vaihetta uuden tiedon luomisen spiraalimallissa kutsutaan eksternalisaatioksi. Siinä pyrkimyksenä on hiljaisen tiedon muuttaminen avoimeksi tiedoksi. Tämä vaihe on usein kokonaiasprosessin haastavin, sillä hiljaisen tiedon muuttaminen näkyvään muotoon tapahtuu usein sekä reflektion että dialogin kautta. (Nonaka & Takeuchi 2004, 9 – 10.) Ja kuten tekstistä huomataan, kirjoittaja vetäytyy opettamisen vastuusta ilmoittamalla, ettei hänen tapansa kehrätä tule pitää ”oikeana” tapana. Mutta siitä huolimatta hän jatkaa oman taitonsa tekemistä näkyväksi ja luo mahdollisuuksia uuden tiedon ja kokemuksen syntymiselle jonkin toisen tietokoneen näyttöpäätteen äärellä.

Miten – kysymys liittyy siis hiljaisen tiedon tekemiseen näkyväksi, eksplisiittiseksi tiedoksi. Hyvänä esimerkkinä ovat blogeihin liitetyt video – näytteet, jotka havainnollistavat toiminnan

kuvauksia. Seuraavasta tekstinäytteestä puuttuu videokuva sisältävä näyte. Tutkimuksen eettisyyttä käsiteltävässä kappaleessa olen perustellut kuvamaateriaalin puuttumisen syitä.

” Ei siitä kuitenkaan sen enempää, sen verran tylsä aihe että siirrytään mukavampiin juttusiin kuten **kehräämiseen**. Olipa muuten hyvä että tein sen kehruuvideonpätjän silloin kun tein. Meinaan seuraava rulla oli täysi katastrofi. Lanka katkeili x kertaa, rulla temppuili ja kaikkea mahollista. Neljännen rullan kanssa en päässyt alkua pidemmälle. Onneksi, onneksi keksin ratkaisun, löysäsin rugin remmin niin löysälle että se letkui pyöriessä, mutta tällä kertaa rulla käyttäytyi nätisti eikä vetänyt/ahminut lankaa sisuksiinsa. Ja voi sitä oivaltamisen riemua! Osa rullista pitää kehrätä kireämmällä remmillä, osa löysemmällä. Pittää vielä merkata että mitkä.

Kerrotaanpa sitten kertaamisesta. Kun rullat on kehrätty täyteen on aika aloittaa kertaus. Appi-ukko askarteli minulle tällaisen hyvin innovatiivisen rullatelineen johon pujottelen rullat. Puinen viinipullon paketti, johon on porattu reiät päihin ja väliin on ujutettu metallinen tappi. ”

Alun arastelun jälkeen kehruun taitaja on rohkaistunut esittämään taitojaan ja oman hiljaisen tiedon muuttaminen näkyväksi on jatkunut neuleblogi sivustoilla. Neulebolgaaja on havainnollistanut sekä tekstein että runsain kuvin kehräyksen tekniikkaa. Lisäksi hän kartoittaa tekstissä omia kokemuksiaan kehruuprosessin onnistumisista ja epäonnitumisista liikkuen oman ulkoisen ja sisäisen palautekanavansa merkitysrakenteissa.

” Langan päät sidotaan kiinni alkulankaan, ja rukki pyöräytetään toiseen suuntaan kuin kehrätessä. Minä kehrään aina myötäpäivään ja kertaan vastapäivään. Pakko olla joku tällainen muistisääntö, muuten tekisin vielä enemmän mitä sattuu. Muuten minulla ei ole mitään sen kummempaa sääntöä kun kertaan, katson vain silmämääräisesti että kierrettä tulee tasaisesti, ja jos kierre koittaa löystyä pidättelen lankoja välillä käsissä ennen kuin päästän ne rullalle. Tukiaineistona taas videota:”

Samalla voidaan havaita, että neuleblogi informaalista olemuksestaan huolimatta saattaa saada formaalin oppimisen muotoja, vaikka toimintaa ei ohjata eikä organisoida keskitetysti kuten tapahtuu formaalissa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän puolesta. Miten kysymykeseen voidaan liittää myös kuvien kautta tapahtuva kerronta, linkkien kertominen

sekä tekniikan mahdollistama valmis linkitys. Verkottuminen tapahtuu teknisesti, mutta samalla luodaan yhteistä sosiaalista todellisuutta, jonka rakentamiseen kaikki osallistuvat saadakseen uutta tietoa ja jakaakseen tietoa toisille.

” Lanka on käsin kehrättyä, yksikierteistä merinoa. Lankaa pitikin ensin hieman tutkia kunnes tajusin että se on huopunutta. Vyyhdillä se tuntui hieman kovalta, joka hieman arvelutti. Neulottaessa lanka tuntui ihan erilaiselta kuin olisin vyyhdin perusteella uskonut. Se olikin pehmoista ja taipuisaa, eikä ollenkaan peltimäistä. Mitään ilmavaahan se ei ole, mutta kivan tuntuista. Sopii varmaan asuteisiin kaikkein parhaiten. Uskoisin että palmikot ja muut pintaneuleet toimisivat kybällä.

Kuvan mallitilkku on neulottu 5 millisillä. (Kuvat ovat vähän ankeita kun se aurinko katosi jonnekin).

Kaikin puolin siis mukava tuttavuus. Tietty jos joku lankakauppias tällöisen valikoimiinsa haluaa niin voi laittaa viestiä minulle niin välitän sen eteenpäin. ”

Hakkarainen ym. (2004, 152) puhuvat älykkään toiminnan välineistä, joilla tarkoitetaan erilaisia välineitä, jotka helpottavat älykästä toimintaa. He katsovat tällaisten kulttuurin kantamien välineiden käyttämisen muovaavan ja jäsentävän ihmisen havaintoja, tarkkaavaisuutta, tietoisuutta ja muistia monella tavalla. Tutkimuksessani neuleblogien tuottajat käyttävät tietokonetta älykkään toiminnan välineenä, joka mahdollistaa tietokoneen näytöllä olevan tietoedustuksen kertovan toisille, mitä kirjoittaja ajattelee ja siten puhdas henkinen suoritus voidaan muuntaa näkyväksi ja myös toisten suoritettavaksi, kuten edellä osoitettiin. Näin tietokoneet mahdollistavat oman tietovarannon ja kapasiteetin jakamisen. Jos ajatellaan, että tietokone on ihmisen älykkään toiminnan kulttuurinen väline, niin silloin on toki luonnollista olettaa, että verkkoon muodostuva käytäntöyhteisö toimii älyllisen toiminnan sosiaalisena puitteena verkossa. Wenger (1998) on esittänyt asiantuntijuuden ja osaamisen välittyvän tiiviisti toimivien epävirallisten käytäntöyhteisöjen välityksellä. Tiedon ulkoinen esittäminen on tarjonnut älykkään toiminnan tueksi pysyvän ja lähes loputtomasti kehiteltävissä olevan ulkoisen muistitaltion. Ulkoisesti esitettyä tietoa on mahdollista jakaa sekä kehittää yhdessä muiden kanssa sekä nykyhetkessä että historiallisesti. (Hakkarainen & Paavola 2006, 228.) Näin käytäntöyhteisöön tuotetaan ns. kasautuvaa jaettua toiminnan

välineistöä, mikä ilmenee erilaisina työvälineinä, käsitteinä ja tarinoina. (Hakkarainen ym. 2004, 126.)

Käytäntöyhteisön jäsenyys on harvoin muodollista. Siitä huolimatta sen jäsenillä on usein varsin selkeä käsitys siitä, ketkä ovat yhteisön jäseniä ja ketkä eivät. Samoin yhteisön jäsenet tietävät mikä on käytäntöyhteisön jäsenten tietämyksen taso. Tätä omaa paikallista tietämystä käytäntöyhteisöt kehittävät erilaisten jaettujen tarinoiden ja sisäpiirin juttujen avulla. Tähän liittyy erityisten ilmausten ja kielenkäyttötapojen syntyminen, joka palvelee käytäntöyhteisössä tapahtuvaa sisäistä vuorovaikutusta. Käytäntöyhteisöissä kehittyvä vuorovaikutuksen tyyli voi toimia yhteisön jäsenyyden tunnusmerkkinä. (Hakkarainen ym. 2004, 125 – 127.)

” Eilen illalla nukutin kuopusta ja neuloin samalla Sylviä. Yhtäkkiä hämärään huoneeseen ilmestyi hahmo, Sylvin tuleva omistaja, joka kumartui neulomukseeni päin ja kuiskasi sille käheällä ja salaperäisellä äänellä: Sylvi, valmistu nopeammin. Ja poistui sen jälkeen huoneesta. ”

Kerrottakoon, että Sylvi on neuletakin työnimi.

”Malli: oma ylös-alas raglan

Lanka: Pirtinkehräämön lanka (vyöte hävinnyt, enkä enää muista paksuutta) ja värjäämätön mustalampaan villalanka, jonka olen ostanut joskus tuottajalta joillain markkinoilla. N. 100 g kumpaakin.

Puikot: 4 mm

Mitä tekisin toisin: Neuloisin etureunoihin resorin, etteivät rullaannu. Mikä ihmeen ajatushäiriö mut saikaan jättämään ne pois?!”

Tomaattikeitto-takki on kyllä kivempi. Pitää varmaan tehdä toinen

Ylläolevassa tekstissä on tunnistettavissa kirjoittajan ”rennonletkeä” tyyli. Kirjoittaja olettaa, että lukijat ymmärtävät, mistä on kysymys, vaikkei ohjeissa ole tarkkaa koodia tuotteen valmistamiseksi. Mallin valmistus on esitetty ”suurinpiirtein” oikealla tavalla, mutta käsityötä taitamaton tuskin pystyisi tarttumaan tähän ohjeeseen. Vastaavasti toisessa neuleblogiohjeessa annetaan tarkempaa ohjeistusta tuotteen aikaansaamiseksi.

“ Ohje: oma

Lanka: Sandnesgarn Sisu, vajaat 2 kerää

Puikot: 2,5mm

Pattern: my own

Yarn: Sandnesgarn Sisu, about 2 skeins

Needles: 2,5mm

Neuloin nuoremmalle tytölle sukat. Hausin kokeilla jotain uutta, joten nämä ovatkin suurelta osin ainoaiokeaa. Ainoaiokea on tosin hiukan harhaanjohtava sana tähän, koska pyörönä neulottuna tämä vaatii myös aika lailla nurjia silmukoita. Ajatus lähti näistä kahdesta langasta, mulla oli turkoosia ja itsevärjättyä sinisen-valkoisenkirjavaa Sisua. Pinnasta tuli hauskan näköinen, vähän niin kuin raidat olisi vedetty haarukalla sekaisin. Johtuu nostetuista silmukoista.”

Toisaalta huomataan, että suurpiirteisyyys ohjeiden tuottamisessa on tavallista neuleblogisivustoilla. Useimmissa ohjeissa luotetaan siihen, että lukijat ovat alan harrastajia ja ymmärtävät asioita oman asiantuntijuutensa varassa. Heille ei tarvitse selittää perusasioita vaan riittää, kun kerrotaan pääpiirteissään tuotteen valmistukseen liittyvät seikat. Usein myös kuvat kertovat mallien valmistuksesta enemmän kuin sanalliset ohjeistukset. Uuden tiedon luomisen prosessissa puhutaan kombinaatiosta silloin, kun yhdistetään avointa, eksplisiittistä tietoa toisiinsa. Kombinaation toimivuuden ehtona ovat toimivat vuorovaikutusverkot. Yksilöt luovat ja yhdistävät tietoaaineistoja omien henkilökohtaisten suhdeverkostojensa välityksellä. (Nonaka & Takeuchi 1995, 70 -73.) Neuleblogit muodostavat vuorovaikutusverkoston, eksplisiittinen tietoaaines yhdistyy toiseen eksplisiittiseen tietoainekseen.

Neuleblogeissa on havaittavissa myös, miten kirjoittajien kerronnan tapa on hyvin samakaltainen blogista toiseen. Syitä voi olla monia, mutta eräs saattaa olla tutkimusaineistoon valitun materiaalin tuottajien samankaltaisuudessa. He ovat noin 30 – vuotiaita perheellisiä naisia, joilla on ammattikorkeakoulu – tai yliopistotutkinto. Tämä selviää blogien kirjoittajien itsestään tuottamasta profiilikuvauksesta. Blogiteksteissä on yhteistä myös niiden tapa verkottaa maailmaa ja omaa yhteisöä. Toimintatapa on yleinen eri blogiyhteisöissä. Esimerkki:

” Ystävänäpäivänä sain lahjaksi herkullista lankaa [Kirsiärrältä](#). Minä, yksittäiskerien hamsteri, siihen heti älähtämään, jotta mitä minä tästä teen, sano. Kirsiärrällä oli vastaus valmiiksi mietittynä, kaverinsa tuntee. Lapaset siis. Inspiraation näihin tarjoili jälleen [Laura](#) sekä [Raglana](#). Vaikka ei tuosta kirjan ohjeesta juuri varsinaiseksi avuksi näissä ollut. ”

Irroitamani teksti sisältää kolme valmista linkitystä toisiin neuleblogeihin ja auttaa lukijoita verkottumaan helpommin. Kun sitten tutkin, minne tämä ”Kirsiärrä” johtaa, niin päädyin takaisin sivuille, josta olin matkani tähän verkkoviidakkoon aloittanut.

5.3.3 Puhe tunteista

Puhe tunteista – repertuaari kertoo siitä tunneilmastosta, missä käsityönharrastajat liikkuvat käsityön tuottamisprosessin aikana. Teoreettinen tarkastelupohja on löydettävissä käsityön tuottamisen merkityssisällöistä. Siitä, miksi ihminen tekee käsillään tuotteita ja kuinka ihmiset haluavat tekemiselleen palautetta. Blogien kautta on mahdollista jakaa kuvia ja esitellä kauniita töitä toisille ja samalla voi saada palautetta omista töistä. Omista kokemuksista kertominen ja tunteiden paljastaminen toisille yhteisön jäsenille liittyy käytäntöyhteisön eri osatekijät toisiinsa. Siten ei ole yllätys, että eri repertuaarit liukuvat toistensa ohi ja päälle rakentaen käytäntöyhteisöä verkossa. Hakkarainen ym. (2004) korostavat, että käytäntöyhteisöjen toiminnassa voidaan erottaa monia erilaisia tunnusmerkkejä, joita edellä on jo tuotu esille varsin kattavasti. Käytäntöyhteisöissä muodostuu siis jaettuja toimintatapoja, joiden varassa yhteisö tekee asioita yhdessä. Tämä mahdollistaa tiedon vapaan virtailun ja uusien ideoiden leviämisen vapaasti tällaisessa yhteisössä. Tunteista kertominen on osa päiväkirjamaisuutta, joka blogeille on tunnusomaisista. Samalla liitetään omia tunteita osaksi yhteistä tietoisuutta ja vahvistetaan ryhmän henkeä ja tehdään näkyväksi yhteistä jaettua yritystä, ”meidän juttua”, mikä on keskeinen käytäntöyhteisön osatekijä.

” Nyt kävi vähän hassusti. Kun viime kerralla oli neulominen raskasta ja kädet tulivat kipeiksi, niin käytin sitten tällä kertaa isompia puikkoja. Neulominen olikin oikein mukavaa ja helppoa, mutta nyt on pienemmällä tytöllä Sylvi, joka sopii isommalle tytölle ja päinvastoin. ”

Tunteista ja tunnelmista kertominen asettuu näin lukijan ja tutkimuksen tekijän näkökulmasta varsin ”kevyeen” sarjaan. Tässä nousevat kuitenkin esille hyvin tärkeät aineiston analyysiin liittyvät seikat. Teksteissä on löydettävissä monia ns. ylimääräisiä asioita. Pintapuhetta, joka peittää alleen puheen tuottamisen syvemmät merkitykset. On siis kovin kiinnostavaa, miksi neuleblogaaja kirjoittaa asiasta A, muttei asiasta B tai C.

” Olen saanut taas ihania ja kannustavia kommentteja. Aina en osaa vastata mitään kommentteihin, mutta aina ne tekevät mut tosi iloiseksi. Kiitos! Ja lupaan palailla asiaan, kun punajuurivärjäyksen kestävyys selviää.

Tunnepuheessa esiintyy tasaisesti kuvauksia työskentelyprosessin onnistumisesta epäonnistuneen tuotteen valmistusprosessin analysointiin ja pettymyksen kuvaamiseen.

”Mä en käsitä mikä tässä mättää. Mättää vaan ja pahasti mättääkin. Kaikkien muitten tekemät ovat olleet tosi kivoja ja kaikkea, mutta mun täysi katastrofi. Takkia on pidetty päällä tasan kaksi kertaa, ja kummallakin kerralla olo on ollut lähinnä vaivaantunut. Jatkotoimenpiteinä toimitus suosittaa purkamista.

Muita täysii fiaskoja en keksi. Sellaisia pikkasen parannettavaa kylläkin. ”

Ja kirjoittaja jatkaa....

”Sitten kaverukset [Tryffeli](#) ja [Medaljonki](#). Tästä kaksikosta en pahaa sanottavaa keksi, en sitten en millään. Kummankin materiaalit ovat ihania (100% silkki ja kashmir/silkki 50/50), taivaallisen pehmeitä. Tuo kashmirin ja silkin yhdistelmä on pehmeiden lisäksi erittäin lämmin. Tryffeliä kohtaan oli aluksi vähän ennakkoluuloja: olisiko se hieman liian hieno tms. Väri siinä on ehkä vähän hankala yhdisteltävä. Toimitus suosittaa ahkeraa käyttöä”

”Taloutemme kuusivuotias päätti ottaa syntymäpäivästään kaiken irti ja nousi aamulla ylös kello puoli viisi. Pikkuveli komppasi kuuden korvilla. Oma olo on kuin jyrän alle jäänyt. Ei paljoa herne pyörähdä päässä ei.

”No toisaalta, kun aikaisin nousee ylös niin kerkiää tekemään yhtä ja toista. Leipomaan kakkua tekemään nappisleipiä kahdella eri täytteellä, pesemään pyykkiä, siivoamaan koko huushollin.”

Kirjoittaja kuvaa omaa oloaan sekä perhettään ja elämän tilannettaan. Olo on huono, mutta hän aikoo järjestää lapsen juhlat kaikesta huolimatta. Ahkera ja tuottoisa äiti, joka jaksaa ja ehtii..

”Niin ja neulomaan. Juu-u, neulomisinto on palannut. Kaikki kiitos [tälle mallille](#), jonka ohjetta olen odottanut kuin kuuta nousevaa.”

Neuleblogi rakentuu ahkerimpien neuleblogaajien käsissä päivittäin. Kirjoittajat päivittävät sivustojaan ja kertovat omista henkilökohtaisista asioistaan, kuten edellä saattaa havaita. Siinä samassa kuitenkin esitellään jo uusia suunnitelmia sekä käydään läpi kokemuksia, joita jo valmistuneet tuotteet synnyttivät.

”Eilen illalla rukilta valmistui jotain niin ihanaa etten usko sitä edes itsekään todeksi....
...Langan koostumus on bambua, alpakkaa, corriedale villaa ja kid mohairia. Vyyhdillä on painoa 85 grammaa ja metrejä löytyy puikeat 284. Mä haluaisin tästä jonkun pikkuisen huivin tai kaulurin. Jotain pitsistä ehkä?”

Tähän kuvaukseen liittyi useita kauniita värikuvia, jotka tekivät kommentoinnista elävää, kuten kohdattaessa haluamme näyttää toiselle aikaansaannoksemme ja näin jakaa näköhavainnon yhdessä. Se ei sanallisesti muuten onnistuisikaan, mutta yhdessä kuvassa on paljon enemmän kuin tuhat sanaa... Ja yllätykset ja ohjeistukset eivät tähän loppuneet. Neule- ja käsityöhohjeiden lisäksi voi neuleblogista löytää myös ruokaohjeita.

”Innostuin pitkästä aikaa leipomaan ruisleipää. Itse tehty kun hakkaa menen tullen kaupasta ostetut. Kaupan päälle saa vielä keittiössä leijailevan vastapaistetun leivän tuoksun.
Monien ruisjauhopussien kyljessä on leipäjuuren ohje, oman juuren olen saanut äitiltäni.

Siemenruisleipä

taikinanjuuri

5 dl vettä

2 dl ruisrouhetta tai rukiin jyviä

1 dl pellavansiemeniä

1 dl auringonkukansiemeniä

1 dl kurpitsansiemeniä
1/2 rkl suolaa
4 dl vehnä jauhoja
1 dl ruisjauhoja

Hakkarainen ym. (2004) korostavat, että yhteisön jäseniltä vaaditaan tietoista toimintaa yhteisön koossapitämiseksi ja yhteisöstä huolehtimiseksi. Näin toimivat mm. ahkerasti neuleblogeja päivittävät ja kirjoittavat käsityöharrastajat. He rakentavat, täydentävät ja jakavat tietoa kuvin ja tarinoin. He kertoilevat omista kokemuksistaan sekä yksityiselämästään, lapsistaan, puolisoistaan, neulekokemuksistaan, elämästään luoden toiminnan edellytyksiä virtuaaliselle käytäntöyhteisölle.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET eli Mitä tästä opimme?

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää, muodostavatko internet – toimintaympäristössä rakentuvat neuleblogit käytäntöyhteisön. Samalla tutkimuksen ”sivutuotteena” pyrin havainnoimaan, voiko informaalissa oppimisessa olla formaalin oppimisen piirteitä. Tähän kokonaisuuteen en kuitenkaan keskittynyt merkittävästi, sillä käytäntöyhteisön toiminnan edellytysten etsiminen neuleblogeista oli työni päätarkoitus. Työni osoittautui varsin haastavaksi kokonaisuudeksi teoreettisen sekä toimintaympäristön moniulotteisuuden vuoksi. Tutkimukseni rakentui aineistolähtöisesti, mutta aineiston analyysia ohjasi sitoutuminen työn teoreettiseen viitekehykseen. Analyysiprosessissa havaitsin useiden eri teoreettisten mallien täydentävän ja sulautuvan toisiinsa. Havainto oli hämmäntävä ja osittain myös hankaloitti tutkimuksen tulkintaa.

Tutkimuskysymykseen vastatakseni on ymmärrettävä käytäntöyhteisön rakentumisen teoreettiset lähtökohdat sekä käsityön valmistusprosessin osatekijät. On myös ymmärrettävä internetin luonne toiminnan kontekstina. Sosiokulttuurinen näkökulma oppimiseen määrittelee tapaan lähestyä oppimista informaalissa oppimisympäristössä. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna oppiminen ei ole vain yksilöllistä tiedonhankintaa, vaan johonkin yhteisöön sosiaalistumisen ja kasvamisen prosessi, jonka aikana yksilö vähitellen omaksuu yhteisön toiminta- ja vuorovaikutuskäytäntöjä, uskomuksia ja arvoja sekä luo samalla uudestaan omaa identiteettiään. Oman työni tutkimuksellinen viitekehys painottuu suuntaan,

missä keskeistä on sosiaalisen todellisuuden vuorovaikutuksellinen rakentuminen. Tutkimukseni fokusoituu neuleblogeissa käytäviin keskusteluihin. Keskusteluja analysoimalla pyrin löytämään eri repertuaareja, joiden kautta neuleblogien voidaan katsoa synnyttävän käytäntöyhteisön.

Kieli oli keskeinen väline pyrkiessäni etsimään vastauksia tutkimuskysymykseeni. Kuten jo aikaisemmin tutkielmassani viittasin, voidaan kielen käyttö nähdä käytäntönä, jonka avulla ei ainoastaan kuvata maailmaa vaan myös merkityksellistetään ja samalla järjestetään, rakennetaan, uusinnetaan ja muunnetaan sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Kieltä on mahdollista analysoida joko todellisuuden kuvana tai todellisuuden rakentamisena. (Hankamäki 2003, 33; Jokinen ym. 1993, 9; Suoninen 1997, 42.) Diskurssianalyttisin menetelmin erotin neuleblogeihin tuotetusta tekstimassasta puheen tuottamisen tapoja eli repertuaareja, joiden nähdään olevan käytäntöyhteisön toiminnan kannalta keskeisiä.

6.1 Neuleblogi käsityön tuottamisen käytäntöyhteisönä

Pyrin tässä luvussa osoittamaan, miten käytäntöyhteisöön liittyvät osatekijät tukevat käsityön suunnittelu – ja valmistusprosessin vaiheita virtuaalisessa toimintaympäristössä.

Tutkimusaineistosta erotetut puheen tuottamisen mallit osoittivat, että neuleblogien kirjoittajien eli neuleblogaajien yhteisö on virtuaalinen käytäntöyhteisö. Virtuaalinen siksi, koska sen toiminnan kontekstina on internet – verkko. Yhteisöön kuuluminen ja toimintaan osallistuminen ovat merkittäviä oppimisen ja älyllisen kehityksen voimavaroja. Ihmisten mielet eivät rakennu erikseen, vaan ne kehittyvät vastavuoroisesti erilaisissa yhteisöön osallistumisen prosesseissa. Yksilön identiteetti ja itseen liittyvät uskomukset sekä yksilön kuuluminen yhteisöön säätelevät merkittävästi sitä, mitä ja miten opitaan.

Osallistumisvertauskuvan näkökulmasta oppiminen on prosessi, joka aukaisee yksilölle uusia osallistumisen mahdollisuuksia. (Hakkarainen ym. 2006, 234 -235; Lave & Wenger 1991, 123; Wenger, E. 1998, 35 -50.)

Verkkoon tuotetuista neuleblogi – teksteistä erotin diskurssianalyttisesti puheen tuottamisen kolme mallia; puhe perheestä, puhe käsityöstä sekä puhe tunteista. Näiden kolmen mallin voin katsoa liittyvän Anttilan (1993) luomaan käsityön suunnittelu – ja valmistusprosessimalliin, missä käsityön tuottaminen nähdään sellaisen yksittäisen produktin

aikaansaamisena, jossa virittyvät työn tekijän erilaiset persoonallisuuden osa-alueet, sen kognitiiviset, sensomotoriset, emotionaaliset ja sosiaaliset tekijät. Blogien kirjoittajat ovat myös käsityöharrastajia ja tuotteen suunnittelijoita sekä valmistajia. Käytäntöyhteisön osatekijät; jaettu yritys, jaettu välineistö ja vastavuoroinen toiminta loivat rakenteet, joissa käsityötuotteen suunnittelu – ja valmistusprosessi saattoi toteutua.

Käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessimalli auttoi myös ymmärtämään niitä lähtökohtia, joista neuleblogien kirjoittajat tuottavat kirjoituksensa verkkopäiväkirjoihinsa. Työn tekijä käyttää aiemmin hankkimaansa tietotaitoa syntyvien ideoitten toteuttamiseen, jossa ideoitten toteutus edellyttää luovaa ongelmanratkaisua. Käsityön valmistus nähdään etenevän yleensä vain tuote kerrallaan tai pienissä sarjoissa. Tekijä voi itse arvioida prosessia sen kaikissa vaiheissa ja voi suunnata sen kulkua haluamallaan tavalla. Käsityön suuntaamiseksi tarvitaan palautekanavia, jotka voivat olla joko palautteen hankkimista ulkoisesti havaittavien keinoin testaamalla, arvioimalla tai vertailemalla. Sisäinen palaute merkitsee palautteen hankkimista sisäisesti. Siihen liittyy elämysten, kokemusten ja havaintojen kartoitus ja tiedostaminen. Sisäinen palaute merkitsee omien resurssien uudelleen suuntaamista tai omien arvojen, arvostusten, asenteiden tai motivaation muutosta. Neuleblogeissa tarjoutuu mahdollisuus saada palautetta, mutta myös tarjota omia käsitöitä ympäristön ”koeteltavaksi” ja saada kanava ulkoista palutetta varten. Ulospäin suuntautuva palutekanava merkitsee prosessista ympäristöön säteilevää vaikutusta. Palautekanavat asettuvat ja toimivat prosessin muiden vaiheiden välissä vaikuttaen sekä tekijään että siihen ympäristöön, missä työn tekijä vaikuttaa. Internet mahdollistaa työn ”koettelemisen” laajan harrastelija joukon edessä sekä lähes välittömän palutteen saannin esille tuoduista töistä.

Neuleblogeihin kertyy runsaasti työhajeita, malleja, linkkejä tai muuta käsityöharrastajille tärkeää informaatiota. Blogissa on myös tunnelmaa, tarinoita onnistumisista ja erehdyksistä sekä lisäksi kuvauksia arjen tilanteista. Ne edustavat käytäntöyhteisön jaettua välineistöä, jossa tarinat, keskustelukulttuuri, puheen tuottamisen tyyli, toiminnan välineet tai käsitteet luovat mahdollisuuden vastavuoroiseen toimintaan ja lisäävät yhteistä tietoisuutta siitä, mikä on käytäntöyhteisön ”yhteinen juttu”. Tämä kaikki on merkittävä käytäntöyhteisön toiminnan edellytys ja toisaalta edellytys käsityöntuottamisprosessissa keskeisessä asemassa oleville palutekanavien olemassaololle.

Käsityön prosessi on kaikilta osiltaan sidoksissa vallitsevan kulttuurin arvoihin, sen traditioon ja muotokieleen. Käsityötä arvioidaan ympäristön taloudellisten ja sosiokulttuuristen tekijöiden mukaan. Näiden arvokriteerien nojalla tekijä itse ja hänen ympäristönsä arvioivat, tyydyttäväkö käsityö taloudellisesti, eettisesti, sosiaalisesti, teknisesti, tarkoitukseltaan, muodoltaan ja ulkonäöltään. Tekijä itse arvioi, missä määrin työ tuottaa hänelle henkistä ja sensomotorista mielihyvää. (Anttila 1993.) Neuleblogit käytäntöyhteisönä toimivat vastavuoroisen toiminnan ja oppimisen tilana ja siten tukevat käsityöharrastajia heidän käsityöntuottamisen prosesseissa. Käytäntöyhteisö antaa myös luontaiset olosuhteet tiedon olemassaololle. Uuden tiedon luomisen prosessin vaiheet toteutuivat neuleblogien muodostamassa käytäntöyhteisössä. Toisaalta on huomattava, että ulkopuolisena arvioijana en voi tunnistaa kuin kaksi vaihetta tiedon luomisen prosessin neljästä vaiheesta; eksternalisaation sekä kombinaation. Molemmissa tiedon luomisen vaiheissa ollaan tekemisissä tiedon näkyväksi tekemisen tai eksplisiittisen tiedon kanssa. Hiljaisen tiedon saattaminen näkyväksi on haasteellinen prosessi. Saman havainnoin saatoin tehdä myös tutkimusaineistosta. Oli selvästi havaittavissa, miten neuleblogin kirjoittaja koki haasteellisenä neuvoa rukiin käyttöä sekä langan kehräämistä verkon välityksellä. Kirjoittaja yritti kaikin keinoin vapauttaa itsensä ”väärin tekemisen” pannasta toistamalla useita kertoja, ettei hänen tekemisensä ole oikein, mutta toimii kuitenkin käytännössä.

”Ensiksi tosin haluan muistuttaa että mun tapani tehdä lankaa ei ole se ”oikea”. Ja kyllä, minulla on onneksi sen takia. Toisaalta tykkään tästä tavasta tehdä ja siten saan aikaiseksi lankaa josta tykkään. Joten voiko se olla sitten niiiiiin väärin? Ketään en kannusta tekemään tällä tavoin, koska näin tekemällä saa tuhrattua järettömän määrän tunteja. Olkaa hyvät ja opetelkaa se oikea tapa! Koska olen tämmönen pässinpää, perse edellä puuhun läpi harmaan kiven, jatkan valitsemallani linjalla.”

Omasta epävarmuudesta huolimatta kirjoittaja pystyy tuomaan rohkeasti esille taitonsa ja samalla hän tarjoaa mahdollisuuden toisille yhteisön jäsenille oppia jotakin uutta. Lave ja Wenger (1991) ovat tutkineet oppimiskäytäntöjä eri kulttuureissa ja esittävät, että erityisen merkityksellisiä ovat sellaiset käytännöt, jotka suovata aloittelijalle oikeutetun mahdollisuuden osallistua asteiittain syvenevällä tavalla asiantuntijan käytäntöihin. Lave ja Wenger (1991) olettavat, että oppiminen tapahtuu pikemminkin osallistumisen verkoissa kuin yksilön sisällä. He korostavat myös, että oppiminen välittyy osanottajien erlaisten näkökulmien avulla. Taidon kehittyessä toimija siirtyy rajoitetusta kohti täyttä osallistumista.

Tutkimukseni loppupäätelmä on, että neuleblogit muodostavat käytäntöyhteisön. Käytäntöyhteisö voi olla myös uuden tiedon luomisen ”kehto”, jossa on olemassa oppimisen ulottuvuus. Neuleblogeissa saadaan palautetta, joka ohjaa tekijän omia käsityön valmistamiseen liittyviä prosesseja. Neuleblogit toimivat myös ulkoisena palautekanavana, joka heijastuu siihen ympäristöön, missä toimintaa tapahtuu. Siis kaikkialle, missä on toimivat internetyhteydet sekä ihminen, joka on kiinnostunut neuleblogien sisällöstä ja kenties halukas oppimaan jotakin uutta.

7. LOPPUSANAT

Olen nyt päättämässä pitkää prosessia, jonka aikana olen ennen kaikkea itse oppinut paljon. Työni on ollut ponnistus, josta jäljelle jää muutama kymmen liuskaa paperia sekä ehkä sähköiset jäljet yliopiston arkistoihin. Neuleblogit ovat vielä monelle tuntematon alue internetissä, mutta minulle niiden tutkiminen tarjosi uusia näköaloja tarkastella virallisen koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista, jota myös arkioppimiseksi kutsutaan. Työni johdannossa viittaaan Kari Nyysölän artikkeliin, joka on opetushallituksen julkaisusta. Nyysölä käsittelee artikkelissaan koulun ulkopuolella opitun tunnustamista.

Tutkimuksellinen mielenkiinto kohdistuu tieto- ja viestintätekniiikan tarjoamiin uusiin verkottumisen ja oppimisen mahdollisuuksiin formaalin koulutuksen ulkopuolella. Viime vuosina on alettu keskustella yhä enemmän formaalin koulutuksen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen merkityksestä sekä sen tunnustamisesta. Jotta voidaan jotakin tunnustaa olevan olemassa, on sen olemassaolo ensin tunnistettava. Tämä tutkielma on yksi keino paikantaa verkossa olevia käytäntöyhteisöjä, joilla on myös arkioppimisen ulottuvuus. Siten katson, että tutkielmani omalta pieneltä osaltaan rakentaa arkioppimisen tutkimuksellista kenttää.

Lähestyn tutkimuskysymyksiäni sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta, ja käytän tutkimusmetodinä tähän teoriaperinteeseen pohjautuvaa diskurssianalyysia. Sosiaalinen konstruktionismi sisältää ajatuksen, jossa korostuu tutkittavan todellisuuden tulkinallinen luonne. Kohtaamme todellisuuden aina jostakin näkökulmasta merkityksellistettynä ja itsellemme kulttuurillisesti mahdollisen kielen kautta. Kielen käyttö voidaan nähdä käytäntönä, jonka avulla ei ainoastaan kuvata maailmaa vaan myös merkityksellistetään ja samalla järjestetään, rakennetaan, uusinnetaan ja muunnetaan sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Kieltä on mahdollista analysoida joko todellisuuden kuvana tai todellisuuden rakentamisena. Jälkimmäistä tapaa kutsutaan sosiaaliseksi konstruktionismiksi.

Diskurssianalyysi pyrkii tarkastelemaan tätä kielenkäyttöä ja muuta merkitysvälitteistä toimintaa sosiaalisen todellisuuden rakentajana, uusintajana ja muuttajana erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Hankamäki 2003, 33; Jokinen ym. 1993, 9; Suoninen 1997, 42.) Mielestäni diskurssianalyysin avulla oli tarkoituksenmukaista lähteä hakemaan vastauksia tutkimusongelmaan. Diskurssianalyysi on varsin hankala menetelmä kokemattomalle tutkijalle, kuten tutkielman edetessä sain useasti huomata. Pyrin tutustumaan aineistooni

hyvin ennen varsinaista analyysin alkua, sillä aineiston tuttuus teki repertuaarien tunnistamisen helpommaksi.

Oma neuleartenomin taustani helpotti myös käsityön tuottamisen prosessin eri vaiheiden tunnistamista neuleblogien tekstimassasta. Ilman omia kokemuksia en olisi kenties kyennyt tunnistamaan niitä monia eri ulottuvuuksia, joita aineistosta oli löydettävissä.

Gannon – Leary & Fontainha (2007) ovat tutkineet verkostopohjaisia tiedonjakoon perustuvia käytäntöyhteisöjä (CoP) korkeakoulujen puitteissa. He toteavat, että verkostopohjaiseen tiedonjakoon perustuvat käytäntöyhteisöt ja verkko – oppimisympäristöt alkavat olla laajalle levinneitä korkeakoulutuksessa osanottajien kommunikaation ja vuorovaikutuksen, sekä tietotekniikan ansiosta. Käytäntöyhteisöjen toiminnalle ja kehitykselle on heidän mukaansa kuitenkin olemassa esteitä. Käytäntöyhteisöjen kriittisiin menestystekijöihin kuuluu mm. jäsenten välinen yhteisöön kuulumisen tunne, maiden ja kulttuurien erojen huomioiminen käytäntöyhteisössä, jaettu ymmärrys, yhteisen päämäärän tunne sekä nettietiketin kunnioittaminen. Kirjoittajat osoittavat käytäntöyhteisöjen rajattomat mahdollisuudet esimerkiksi sähköpostin ja keskusteluryhmien suhteen, mutta tiedostavat samalla tällaisen yhteisön käynnistämisen vaikeudet. Kirjoittajat ehdottavatkin aiheen tarkempaa tutkimusta EU – jäsenvaltioiden käytäntö - ja verkko – oppimisympäristöjä paikantamalla ja tutkimalla.

Verkoissa toimivat ”epäviralliset” käytäntöyhteisöt ja niiden toiminnan tutkiminen ja tarkastelu auttavat osaltaan tarkentamaan virtuaalisten käytäntöyhteisöjen toiminnan ehtoja sekä lisäämään ymmärrystä internetin merkityksestä elämänlaajuisen oppimisen suunnan muuttajana sekä kehittäjänä. Tekniikkaa voidaan ja se tulisikin nähdä sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena ja tuotoksena, ei niinkään tekniikkana, joka itsessään toimii kehityksen ja muutoksen suunnan määrävänä voimana.

LÄHTEET

Anttila, P. 1993. Käsitön muotoilun teoreettiset perusteet. Helsinki: WSOY.

Anttila, P. 1983. Prosessi vai produkti? Tutkimus käsityön asenteista ja arvopäämääristä. Kouluhallitus. Kokeilu- ja tutkimusselostuksia n:o 45. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Arvaja, M. & Mäkitalo – Siegl, K. 2006. Sosiaalinen oppiminen ja yhteisöllinen teknologia. Teoksessa: Järvelä, S., Häkkinen, P., Lehtinen, E. (toim.). Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY.

Aarnio, H., Enqvist, J. & Helenius, M. (toim.) 2002. Verkkopedagogiikan kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa ja työssäoppimisessa. DIANA – toimintamalli. Opetushallitus. Helsinki.

Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1993. Surpassing ourselves: An inquiry into the nature and implications of expertise. Chicago, IL: Open Court.

Buber, M. 1993. *Minä ja Sinä*. Suom. Jukka Pietilä. Helsinki: WSOY

Burr, V. 1998. Overview: Realism, Relativism, Social Constructionism and Discourse. Teoksessa: Ian Barker (toim.) Social Constructionism, Discourse and Realism. London: Sage

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjänä. WSOY. Porvoo.

Hakkarainen, K. & Paavola, S. 2006. Kollektiivisen asiantuntijuuden mahdollisuuksia ja rajoituksia – kognitiotieteen näkökulmasta. Teoksessa: Parviainen, J. 2006. Kollektiivinen asiantuntijuus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy

Hankamäki, J. 2003. Dialoginen filosofia, teoria, metodi ja politiikka. Helsinki: Yliopistopaino Helsinki University Press.

Heiskanen, T. 2006. Tilat, rajat ja yhteisöt tiedon luomisessa – Esimerkkinä asiantuntijatyö Teoksessa: Parviainen, J. 2006. Kollektiivinen asiantuntijuus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Hine, C. 2000. Virtual Ethnography. London: Sage.

Illeris, K. 2002. The three dimensions of learning contemporary learning theory in the tension field between the cognitive, the emotional and the social. Frederiksberg Roskilde University Press.

Jokinen, A., Juhila K. & Suoninen, E. 1993. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino

Jokinen, A., Juhila K. & Suoninen, E. 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino Tampere.

Järvinen, A., Koivisto, T. & Poikela, E. 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Aikuiskasvatus. Helsinki: WSOY.

Korhonen, V. 2003. Oppijana verkossa. Aikuisopiskelijan oppimisen suuntautuminen ja oppimiskokemukset verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Tampere.

Kröger, T. 2003. KÄSITYÖN VERKKO-OPPIMATERIAALIEN MONINAISUUS ”KÄSPAIKKA”-VERKKOSIVUSTOISSA. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 90. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Lave, J & Wenger, E. 1991. Situated learning: Legitimate peripheral participation. Cambridge. Cambridge University Press.

Manninen, J. 2001. Verkko aikuisen oppimisympäristönä. Teoksessa Sallila, P. & Kalli, P. (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Jyväskylä: Gummerus, 53 – 73

- Manninen, J.** , Burman, A. , Koivunen, A. , Kuittinen, E. , Luukannel, S. , Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus. Oppimisympäristöt.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H.** 1995. The knowledge- creating company: how Japanese companies create the dynamics of innovation. New York: Oxford University Press.
- Nonaka, I.** 2004. The Knowledge – creating Company. Teoksessa: Takeuchi, H. & Nonaka, I. 2004. Hitotsubashi on Knowledge Management. John Wiley & Sons (Asia) Pte Ltd.
- Peräkylä, A.** 1990. Kuoleman monet kasvot. Jyväskylä: Vastapaino.
- Polanyi, M.** 1969. Knowing and being. Chicago: The University of Chicago Press.
- Potter, J. & Wetherell, M.** 1987. Discourse and social psychology. London: Sage.
- Potter, J. & Wetherell, M.** 1989. Discourse and Social Psychology. Beyond Attitudes and Behaviour. London: Sage Publications Inc.
- Salomon, G. & Perkins, D.** 1998. Individual and social aspects of learning. Review of Research in Education 23.
- Suoninen, E.** 1997. Miten tutkia moniäänistä ihmistä? Diskurssianalyttisen tutkimusotteen kehittelyä. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Tella, S. & Mononen-Aaltonen, M.** (1998). Developing Dialogic Communication Culture in Media Education: Integrating Dialogism and Technology. University of Helsinki. Department of Teacher Education. Media education Centre. Media Education Publications 7.
- Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U.** 2001. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita Oyj.

Tella, S., Ruokamo, H., Multisilta, J. & Smeds, R. (toim.) 2005. Opetus, opiskelu, oppiminen. Tieto- ja viestintäteknikka tiederajat ylittävässä kontekstissa. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 12. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.

Tissari, V., Vahtivuori-Hänninen, S., Vaattovaara, V., Ruokamo, H. & Tella, S. Pedagogiset mallit verkko-opetuksessa – Opettajien ja opiskelijoiden käsityksiä pedagogisten mallien toteutumisesta virtuaaliyliopistohankkeen verkkokurssissa. Teoksessa Opetus, opiskelu, oppiminen. 2005.

Tissari, V., Vaattovaara, V., Vahtivuori-Hänninen, S., Tella, S., Rajala, R. & Ruokamo, H. 2004. Verkko-opetuksen haasteita. Pedagogisia malleja didaktisessa verkkoympäristössä. Rovaniemi: Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 8.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy

Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Helsinki: WSOY.

Vaattovaara, V. (2004) Verkko-opiskelun toimintakulttuurisen muutoksen tarkastelua didaktisessa verkkoympäristössä. Teoksessa Tissari, V., Vaattovaara, V., Vahtivuori-Hänninen, S., Tella, S., Rajala, R. & Ruokamo, H. HelLa – projekti: Helsingin ja Lapin yliopistojen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön tutkimus- ja kehittämisprojekti 2001 - 2003. Loppuraportti. Kasvatustieteiden tiedekuntien virtuaaliyliopistohanke (Kasvi) 2001 - 2003. Verkkojulkaisu, 54 -79.

Wellman, B. 2001. Computer networks as social networks. Science, Vol. 293, Issue 5537.

Wenger, W. 1998. Communities of practice. Learning, meaning and identity. Cambridge: Cambridge University Press.

VERKKOLÄHDE:

Gannon – Leary, P. & Fontainha, E. 2007. Communities of Practice and virtual learning communities: benefits, barriers and success factors. eLearning Papers.

www.elearningpapers.eu

luettu 18.6.2008

Herring ym. 2005. Weblogs as a Bridging Genre. URL:

<http://www.blogninja.com/it&p.final.pdf> luettu 3.4.2009

Majava, J. 2006. Suomalaisten weblogien verkosto keskustelevana julkisuutena. Pro gradu – tutkielma. <http://blogit.helsinki.fi/tyonimi/gradu.htm> luettu 4.4.2009

Nyyssölä, K. 2002. Koulun ulkopuolella opitun tunnistaminen. Opetushallitus. Moniste 13/2002

<http://www.edu.fi/julkaisut/ulkopuolella.pdf> luettu 18.6.2008

Varto, J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Verkossa osoitteessa;

http://arted.uiah.fi/synnyt/pdf/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf

luettu 25.7.2008